

HRVATSKA KONTROLA
ZRAČNE PLOVIDBE

Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.

Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
Verzija: 1.0
Datum: 28.05.2021.

4021/21-09/06
3-0-2/2-21-01
31-05-2021

I Odobrenje dokumenta

	Ime i prezime	Organizacijska jedinica	Funkcija / radno mjesto	Datum	Potpis
Izradio:	Mislav Modrić	SKFD / SFRK / OR	voditelj Odjela računovodstva	28. 5. 2021.	
Pregledali:	Amela Jeričević	USSU	Voditeljica odjela sustava upravljanja	28. 5. 2021.	
Odobrio:	Vlado Bagarić	HKZP	direktor Društva	31.5.2021.	

Dokument su pregledali Teo Bratinčević i Krešimir Raos.

Ovaj dokument namijenjen je samo za internu uporabu. Nije dozvoljeno njegovo umnožavanje ni distribucija u bilo kojem obliku bez odobrenja izdavača, HKZP-a.

NAPOMENA: Pri izradi Izvješća sudjelovali su i sljedeći stručnjaci: Roko Aralica (savjetnik), Krešimir Raos (Rukovoditelj SFRK), Velimir Gorup (specijalist za strateško planiranje), Siniša Ljubić (voditelj Odjela za strategiju i planiranje), Damir Poleš (rukovoditelj Ureda za sigurnost i sustave upravljanja), Alen Sajko (izvršni direktor SCMA), Ivica Pivić (voditelj Odjela za djelatnike), Martina Kitić (specijalist za planiranje kapaciteta kontrole zračnog prometa), Teo Bratinčević (izvršni direktor SFKD), Boris Gaćina (voditelj Odjela istraživanja i razvoja), Jurica Baričević (voditelj Odsjeka ATM sustava – instruktor), Filip Fadić (koordinator upravljanja rizicima) i Maja Skomina (specijalist za praćenje investicija).

II Primjena

Ovaj dokument primjenjuje se danom odobrenja.

III Distribucijska lista

Organizacijska jedinica	Odgovorna osoba (funkcija / radno mjesto)	Broj primjeraka	Napomene
HKZP	Vlado Bagarić direktor Društva	1	
SKFD	Teo Bratinčević izvršni direktor SKFD-a	1	
SUZP	Dubravko Meco izvršni direktor SUZP-a	1	
SCMA	Alen Sajko izvršni direktor SCMA-a	1	
SJVP	Nedeljko Zmajić izvršni direktor SJVP-a	1	elektronička verzija
USRMO	Mario Kunovec Varga rukovoditelj USRMO-a	1	
SUZP	Boris Mrkonja direktor Centra prilaznih i aerodromskih KZP-ova	1	
USSU	Damir Poleš rukovoditelj USSU-a	1	
-	Nadzorni Odbor HKZP-a	3	
-	Skupština HKZP-a	3	papirnata verzija
SKFD	- arhiva HKZP-a -	1	originalni primjerak

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

IV Upravljanje dokumentom

- Kontrolirana verzija dokumenta nalazi se na *file serveru HKZP-a: \\Crocontrol\\fileservers\\SLJPPFP*.
- Vlasnik ovog dokumenta je Mislav Modrić (voditelj Odjela računovodstva).
- Komentare i prijedloge potrebno je slati putem obrasca KND na e-adresu mislav.modric@crocontrol.hr.

V Popis izmjena

Verzija	Datum	Izmijenjene stranice	Opis i razlog izmjena	Autor
1.0	28. 5. 2021.	-	prva verzija	MM

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

VI Sadržaj

I Odobrenje dokumenta	2
II Primjena	2
III Distribucijska lista	2
IV Upravljanje dokumentom.....	3
V Popis izmjena	3
VI Sadržaj.....	4
1 Uvod.....	5
1.1 Svrha dokumenta	5
1.2 Namjena dokumenta.....	5
1.3 Kratice	5
2 Društvo i međunarodni aspekt poslovanja	7
2.1 Društvo - općenito.....	7
2.2 Međunarodni aspekt poslovanja.....	10
2.2.1 FAB CE	10
2.2.2 COOPANS	10
2.2.3 SESAR i fondovi EU-a	11
3 Operativni pokazatelji poslovanja	15
3.1 Zaposlenost	15
3.2 Promet.....	17
3.2.1 Kontrolirane operacije i ATFM rutno kašnjenje	17
3.2.2 Obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada	18
3.3 Konzultacije s korisnicima usluga	19
4 Financijski pokazatelji poslovanja.....	21
4.1 Pregled financijskog poslovanja	21
4.2 Poslovni rezultat za 2020.	22
4.2.1 Struktura ostvarenih prihoda	22
4.2.2 Struktura ostvarenih rashoda.....	24
4.3 Financijsko stanje Društva (Izvještaj o finansijskom položaju /Bilanca).....	26
4.3.1 Struktura imovine Društva	26
4.3.2 Realizacija investicijskih projekata u 2020.	27
4.3.3 Struktura izvora imovine	29
4.4 Pregled novčanih tokova za 2020.....	31
4.5 Pregled finansijskih pokazatelja poslovanja	32
5 Korporativno upravljanje rizicima.....	34
5.1 Izloženost i upravljanje ekonomsko-financijskim rizicima	36
5.1.1 Općenito.....	36
5.1.2 Rizik likvidnosti	36
5.1.3 Valutni rizik.....	36
5.1.4 Kamatni rizik.....	37
5.1.5 Tržišni rizik.....	37
5.1.6 Rizik operativne poluge	37
5.1.7 Kreditni rizik	38
5.1.8 Rizik supsidijarne odgovornosti.....	38
5.1.9 Investicijski rizik.....	38
5.1.10 Rizik upravljanja kapitalom	38
6 Zaključak	39

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

1 Uvod

1.1 Svrha dokumenta

Godišnji izvještaj o stanju Društva daje cjelovito i detaljno izvješće Upravi o temeljnim poslovnim ostvarenjima, odnosno rezultatima rada za 2020.

1.2 Namjena dokumenta

Dokument je namijenjen menadžmentu HKZP-a i nadležnim tijelima Društva (Nadzorni odbor i Skupština Društva).

1.3 Kratice

Kratica	Objašnjenje
AIRE	<i>Airlines International Representation in Europe</i>
AIS	<i>Aeronautical Information Services</i> , usluge zrakoplovnog informiranja
AMC	<i>Airspace Management Cell</i> , Jedinica za upravljanje zračnim prostorom
ANS	<i>Air Navigation Services</i> , usluge u zračnoj plovidbi (ATM, CNS, AIS i MET)
ANSP	<i>Air Navigation Services Provider</i> , pružatelj usluga u zračnoj plovidbi
ASM	<i>Airspace Management</i> , upravljanje zračnim prostorom
ATFM	<i>Air Traffic Flow Management</i> , upravljanje protokom zračnog prometa
ATM	<i>Air Traffic Management</i> , upravljanje zračnim prometom
ATS	<i>Air Traffic Service</i> , operativne usluge u zračnom prometu
BHANSA	<i>Bosnia and Herzegovina Air Navigation Services Agency</i> , Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CEF	<i>Connecting Europe Facility</i> , Instrument za povezivanje Europe
CNS	<i>Communication, Navigation and Surveillance</i> , usluge komunikacije, navigacije i nadzora
COOPANS	<i>Cooperation Between ANS Providers</i>
CRCO	<i>Central Route Charges Office</i>
CroATMS	<i>Croatian Air Traffic Management System</i>
CZTU	Centar zrakoplovno tehničkih usluga (CNS)
DM	<i>Deployment Manager</i> , Upravitelj uvođenja SESAR-a
EK	Europska komisija
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i>
EIB	Europska investicijska banka
EU	Europska unija
EUR	euro
Eurocontrol	<i>European Organisation for the Safety of Air Navigation</i>
FAB	<i>Functional Airspace Block</i>
FAB CE	<i>Functional Airspace Block Central Europe</i>
FINA	Financijska agencija

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

FIR	<i>Flight information region</i> , Područje letnih informacija
FMP	<i>Flow Management Position</i> , Operativna pozicija za upravljanje protokom prometa
HACZ	Hrvatska agencija za civilno zrakoplovstvo
HAAWAI	<i>Highly Automated Air Traffic Controller Workstations with Artificial Intelligence Integration</i>
HKZP	Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o.
HRK	Hrvatska kuna
IATA	<i>International Air Transport Association</i> , Međunarodna udruga za zračni prijevoz
ICAO	<i>International Civil Aviation Organization</i> , Organizacija za međunarodno civilno zrakoplovstvo
IFR GAT	<i>Instrument Flight Rules General Air Traffic</i> , kontrolirane operacije – opći zračni promet po instrumentalnim pravilima leta
INEA	<i>Innovation and Networks Executive Agency</i> , Izvršna agencija za inovacije i mreže
JPAK	Jedinica prilazne i aerodomske kontrole
MET	Usluge zrakoplovne meteorologije
MMPI	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
MORH	Ministarstvo obrane RH
Načela	Načela utvrđivanja baze troškova rutnih naknada i izračuna jedinične cijene
NN	Narodne novine
NM	<i>Network Manager</i> , Upravitelj mreže
PBN	Performance Based Navigation
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PSO	<i>Project Support Office</i> , Ured za potporu projektu
RH	Republika Hrvatska
SDM	<i>SESAR Deployment Manager</i> , Upravitelj uvođenja SESAR-a
RP2	Drugo referentno razdoblje (2015. – 2019.; „ <i>2nd Reference Period</i> “)
RP3	Treće referentno razdoblje (2020. – 2024.; „ <i>3rd Reference Period</i> “)
SCMA	Sektor CNS, MET i AIM/AIS usluga
SES	<i>Single European Sky</i> , Jedinstveno europsko nebo
SESAR	<i>Single European Sky ATM Research</i>
SJVP	Samostalna jedinica vojnih poslova
SKFD	Sektor korporativnih funkcija Društva
SLA	<i>Service Level Agreement</i> , ugovor o operativnim postupcima
SMS	<i>Safety Management System</i> , sustav upravljanja sigurnošću
STATFOR	<i>Statistics and Forecasts Eurocontrol</i> , Jedinica za statistike i prognoze Eurocontrola
SUZP	Sektor upravljanja zračnim prometom
SYS	<i>System</i> , sustav
SZI	Služba zrakoplovnog informiranja
TWR	Kontrolni toranj
USRMO	Ured za strategiju, razvoj i međunarodne odnose
USSU	Ured za sigurnost i sustave upravljanja
Uvjeti	Uvjeti primjene sustava rutnih naknada i uvjeti plaćanja
VHF/UHF	<i>Very High Frequency / Ultra High Frequency</i>
Vodič	Vodič za sustav rutnih naknada

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

2 Društvo i međunarodni aspekt poslovanja

2.1 Društvo - općenito

Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. (u dalnjem tekstu Društvo ili HKZP) pruža usluge u zračnoj plovidbi civilnim i vojnim korisnicima zračnog prostora RH, kao i u zračnom prostoru iznad istočne polovice Jadranskog mora te u sjeverozapadnom dijelu Bosne i Hercegovine. Svojim poslovanjem Društvo ostvaruje strateške europske i nacionalne ciljeve - uspostavu i održavanje visoke razine sigurnosti zračnog prometa, osiguranja potrebnih kapaciteta, povećanja troškovne učinkovitosti te smanjenja onečišćenja okoliša. U ovom izvješću predstavljeni su temeljni rezultati poslovanja ostvareni u 2020. i istaknute ključne okolnosti koje su imale presudan utjecaj na taj rezultat.

U dijelovima gdje je to primjereno, izvješće se referira na srednjoročni plan, Rebalans godišnjeg plana poslovanja HKZP-a za 2020. (u dalnjem tekstu Rebalans), na revidirana godišnja finansijska izvješća Društva za 2020. te na ostale poslovne dokumente.

Društvo je u potpunosti integrirano u europsko okruženje, dijeleći iste vrijednosti, pravila, tehničke i tehnološke standarde te pravni okvir s drugim pružateljima usluga u zračnom prometu Europe. Uvažavajući tu odrednicu, Društvo posebnu pozornost posvećuje međunarodnim aktivnostima i suradnji u Funkcionalnom bloku zračnog prostora Središnje Europe (FAB CE), COOPANS-u i ostalim udruženjima, ne zapostavljajući svoju odgovornost i ulogu u odnosima s lokalnom zajednicom.

Posebnu pozornost Društvo posvećuje sustavima upravljanja vezanim uz sigurnost pružanja usluga, upravljanju procesima i kvaliteti organizacije, te je sukladno međunarodnoj i nacionalnoj regulativi uspješno uspostavilo funkciju praćenja usklađenosti.

Nakon uspostave sustava integriranog upravljanja rizicima (ERM - Enterprise Risk Management), Društvo aktivno upravlja mjerama za umanjenje vjerojatnosti nastupanja neželjenih događaja i njihove ozbiljnosti te održava registar i mapu strateških rizika.

Osnovni čimbenik s presudnim, negativnim i snažnim utjecajem na poslovanje Društva u 2020. je pandemija bolesti uzrokvana virusom SARS-CoV-2 (dalje u tekstu: pandemija bolesti COVID-19 ili pandemija). Ta se okolnost nije mogla predvidjeti ni u najgorim scenarijima, a dovela je do zatvaranja državnih granica, zatvaranja zračnog prostora i posljedično do smanjenja zračnog prometa u mjeri koja nije zabilježena u novije doba. U iznimno kratkom vremenu, uobičajeno stanje pretvorilo se u zabrinutost, neizvjesnost i egzistencijalnu ugroženost, potvrđujući iznimnu osjetljivost zračnog prometa. Svijet kao da je stao, zaustavljena je gospodarska aktivnost, svi oblici kretanja, društvene navike i putovanja, a zračne flote su prizemljene. Sektor zračnog prometa tako je jedan od najpogođenijih pandemijom, a Uprava Društva, svjesna velike poslovne neizvjesnosti i novonastalih rizika, donijela je potrebne odluke s ciljem ublažavanja proizašlih negativnih učinaka.

U okolnostima velikog pada prometa (na razini godine ukupni broj pruženih usluga u rutnom prometu niži je za 57,6 % u odnosu na 2019.), većoj raspoloživosti vremena kontrolora zračnog prometa, angažmanu ostalih stručnjaka te zahvaljujući odluci Uprave, prvi put u povijesti Društva uspostavljen je cijelovit sustav školovanja novih kontrolora zračnog prometa u HKZP-u. Osim potpune kontrole nad cijelim procesom i uštede na troškovima školovanja, stvorene su pretpostavke za pružanje te usluge i na inozemnom tržištu.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

Uz posebne napore i vrlo detaljnu analizu nastavljena je realizacija ključnih investicijskih projekata kao npr. izgradnja radarske postaje Konavle, projekti VOICE-COM domene (posebno opremanje novog radijskog centra na lokaciji Guslica), rekonstrukcija i opremanje zgrade Podružnice Osijek s kontrolnim tornjem te ostali projekti.

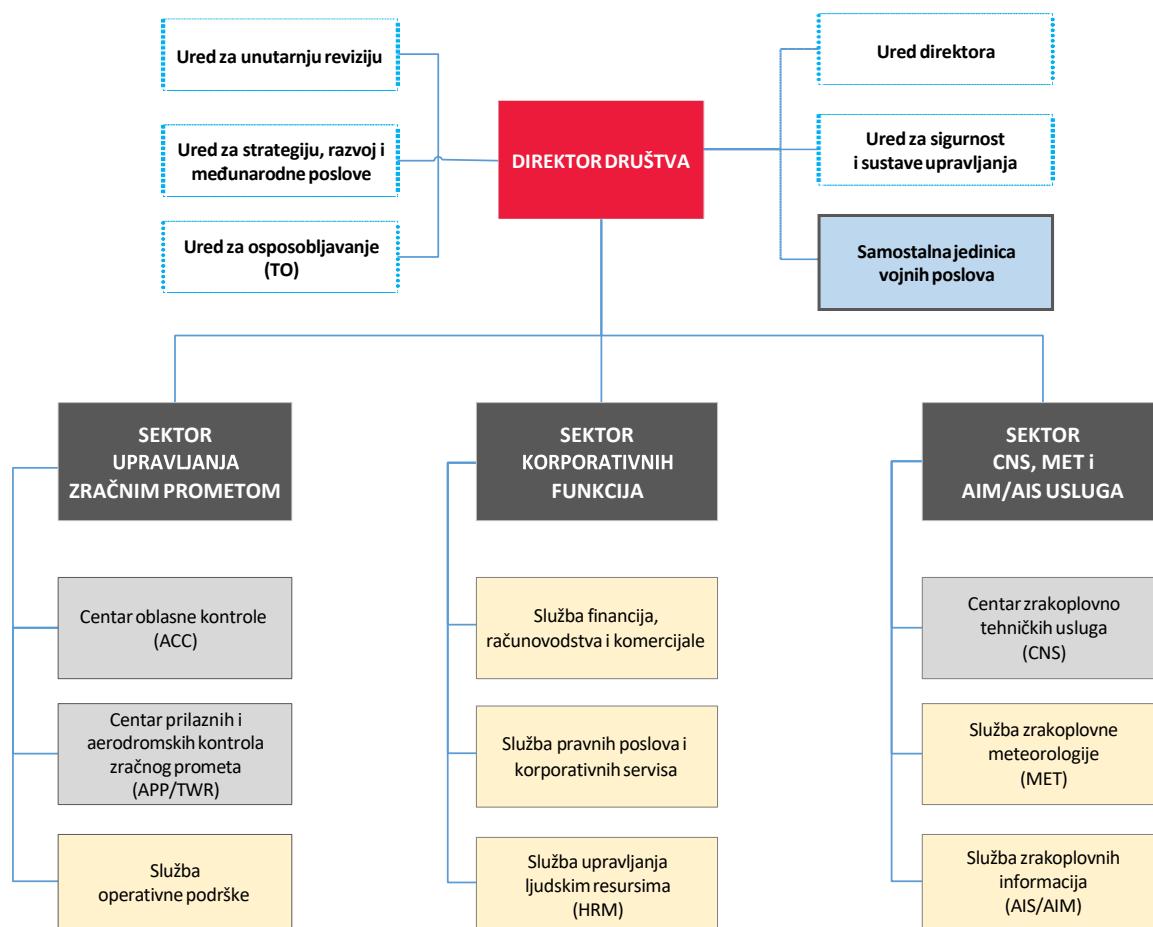
Kao prioritet Uprave i Društva u cjelini, u uvjetima pandemije i potresa ostvaren je cilj neprekidnog pružanja svih usluga i funkcija uz posebnu brigu o zaštiti zdravlja zaposlenika, temeljem čega je Društvu u 2020. dodijeljeno priznanje „Izvrsnost u izazovima“.

Organizacijska struktura

Prava, obveze i odgovornost Društva utvrđeni su Zakonom o osnutku Hrvatske kontrole zračne plovidbe (NN 19/98, 20/00 i 51/13), Zakonom o zračnom prometu (NN 69/09, 84/11, 54/13, 127/13 i 92/14) i Statutom HKZP-a. Osnivač i jedini član Društva je Republika Hrvatska, a Upravu Društva čini direktor HKZP-a. Društvo je ustrojeno tako da se pri pružanju usluga u zračnoj plovidbi osigurava sigurno, redovito i nesmetano odvijanje zračnoga prometa.

Shematski prikaz organizacije Društva nalazi se na slici 1.

Slika 1. Shematski prikaz organizacijske strukture Društva

Organizacijska struktura Društva definirana je prema uobičajenoj praksi o načinu ustroja srednjih i velikih organizacija, a unutarnji ustroj Društva određen je Pravilnikom o organizaciji / unutarnjem ustrojstvu koji je stupio na snagu 1. listopada 2019.

Osim središnjice u Velikoj Gorici, Društvo još ima JPAK podružnice: Dubrovnik, Osijek, Istra/Kvarner, Split/Brač i Zadar.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

2.2 Međunarodni aspekt poslovanja

2.2.1 FAB CE

Funkcionalni blok zračnog prostora Središnje Europe (u nastavku teksta: FAB CE) podrazumijeva suradnju 7 zemalja, a pravna osnova za suradnju je sporazum o FAB CE-u koji je potписан 2011. Kako bi se što efikasnije zadovoljili zahtjevi performansi propisanih zakonodavnim paketima SES-a, u veljači 2016. donesen je Strateški plan FAB CE-a za razdoblje 2016. – 2020. Provedene su prilagodbe programa FAB CE-a i pokrenute inicijative na različitim razinama, a HKZP sudjeluje u tim aktivnostima kroz zajednička tijela FAB CE-a.

Kao vrhunac zajedničke suradnje, a u cilju smanjenja troškova implementacije programa FAB CE-a te veće administrativne i operativne učinkovitosti na razini pružatelja usluga, šest članova FAB CE-a (osim BHANSA-e) osnovalo je zajednički pravni subjekt FAB CE Aviation Services Ltd. (FCE) sa sjedištem u Ljubljani. FCE pruža punu i stabilnu podršku vlasnicima kroz usluge PM-a (Programme Management) i PSO-a (Project Support Office). Dodatne aktivnosti usmjerene su i na iznalaženje rješenja za priključivanje BHANSA-e kao potencijalnog sedmog suvlasnika FCE-a, a sve kako bi se pojednostavnila suradnja članova FAB CE i optimizirao oblik suradnje. U međuvremenu je pronađen model sudjelovanja BHANSA-e u troškovima FCE-a kroz sklapanje zasebnih ugovora za troškove nastale u prijašnjim razdobljima i sklapanje Okvirnog sporazuma za troškove koji će nastati do kraja trajanja ugovora za uslugu PSO-a. Kao daljnji napredak, izmijenjen je Ugovor o osnivanju zajedničkog pravnog subjekta FCE-a kako bi se omogućila primjena koncepta „some in“ da zajedničke nabave mogu konzumirati i samo neki članovi FCE-a, a ne kao i do sada nužno svi članovi, te je usuglašen koncept podjele troškova u takvom obliku suradnje. Važno je naglasiti da je 2020. FCE posloval stabilno, uz pridržavanje modela poslovanja „no profit no loss“.

Kao odgovor na krizu uzrokovanoj pandemijom COVID 19, smanjena je projektna aktivnost te je djelovanje nastavljeno u okviru reduciranih troškova pa su troškovi funkciranja FAB CE-a u 2020. smanjeni za 30%, a daljnje se smanjenje troškova očekuje i u 2021. godini.

Direktor Hrvatske kontrole zračne plovidbe d.o.o., Vlado Bagarić je u lipnju 2020. preuzeo predsjedanje Odborom direktora FAB CE (CEO) na razdoblje od godinu dana. Nastavno na to, aktivnosti su bile usmjerene na organizaciju sljedećeg CEO Committee 37 (37. FAB CE Odbor direktora) i FAB CE SD Social Dialog-a (Sastanak sa socijalnim partnerima na razini FAB CE-a).

Bitno je izdvojiti da je na CEOC sastanku, kada je direktor Bagarić preuzeo predsjedanje, jedan od predstavljenih ciljeva presjedanja bio poboljšanje percepcije ANSP-ova, prvenstveno u FAB CE okruženju ali i šire, kod Europske komisije, korisnika zračnog prometa te u široj javnosti. Na tu temu PSO-u je dodijeljen zadatak da razradi postupak i inpute koji bi doprinijeli poboljšanju percepcije.

2.2.2 COOPANS

HKZP je pristupio COOPANS-u 20. svibnja 2011. kroz nadogradnju svojih postojećih sustava u jedinstveni usavršeni softver.

Članovi udruženja COOPANS (*COOPeration of Air Navigation Service Providers*) usvojili su zajedničku strategiju rada prema kojoj kao članovi pružatelji usluga u zračnoj plovidbi djeluju kao jedna organizacija koja usko surađuje s industrijskim partnerom proizvođačem Thalesom. Središnji je cilj COOPANS-a

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

ostvarivanje zajedničkog uspjeha i bolje kvalitete usluga za svoje korisnike, uz uštedu troškova prilikom nabave pojedine nadogradnje kao i dodatnu optimizaciju troškova tijekom životnog vijeka sustava. Usklađivanje funkcionalnih mogućnosti i zajednička ulaganja omogućuju ostvarivanje usavršenog i jedinstvenog sustava za kontrolu zračnog prometa, podršku u radu i održavanju te isplativ i učinkovit razvoj Europskog sustava upravljanja zračnim prometom. Članovi COOPANS-a surađuju na definiranju, razvoju, integraciji i održavanju sustava za ATM (sustav upravljanja zračnim prometom).

Udruženje COOPANS, kao vodeći primjer industrijskog partnerstva u Europi i suradnje pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, dobio je nagradu Jedinstveno europsko nebo 2016. (*SES Award 2016*) koju Europska komisija dodjeljuje za uspješnu implementaciju Jedinstvenog europskog neba.

Značajnije aktivnosti u 2020.:

- U operativni rad puštene su dvije COOPANS nadogradnje B3.5 i B3.6 s nizom operativnih poboljšanja (povećanje kapaciteta sustava, unaprjeđenje korisničkog sučelja, poboljšanja simulatora te podrška za FRA). Također, završena je i migracija na novu generaciju mrežne opreme, kako u HKZP-u tako i u ostalim članicama.
- Nekoliko već ugovorenih nadogradnji (B3.6.2, B3.7, B3.8) paralelno je razvijano, verificirano i/ili validirano.
- Definirane su nove operativne nadogradnje B3.8+ i B3.9, ali je sklapanje ugovora zbog krize odgođeno.
- Priprema novog, poboljšanog, zajedničkog COOPANS okvirnog sporazuma koji će omogućiti nadogradnje i održavanje sustava u narednom periodu s očekivanim sklapanjem 2021.

2.2.3 SESAR i fondovi EU-a

Program istraživanja i razvoja u sklopu inicijative Jedinstvenog europskog neba SESAR (*Single European Sky ATM Research*) smatra se danas najučinkovitijom polugom koja pokreće promjene u sustavu upravljanja zračnim prometom u Europi. Radi se o tehnološkoj komponenti inicijative Jedinstvenog europskog neba koja je ustvari proces uvođenja novih tehnologija kroz njihova istraživanja, razvoj, sinkroniziranu implementaciju i na kraju regulativu koja obavezuje pružatelje usluga da se te nove tehnologije i operativno koriste. Provedbu cijelog procesa sufinancira Europska unija putem više mehanizama i fondova i kroz nekoliko faza. Najvažnije su faze: temeljna istraživanja, industrijska istraživanja koja se odvijaju u okviru programa SESAR 2020, te sinkronizirana primjena novih tehnologija koja se odvija kroz primjenu SESAR-a ili *SESAR Deployment*.

HKZP se, kao dio Udruženja COOPANS, uključio u sve faze SESAR-a. Suradnja s partnerima prvenstveno se temelji na stalnoj i intenzivnoj modernizaciji glavnog sustava za upravljanje zračnim prometom i predstavlja temeljno strateško određenje HKZP-a u primjeni najmodernijih tehnologija. Temeljem navedene suradnje HKZP osigurava praćenje modernih tehnoloških trendova, slijedom čega se strateški pozicionira u konkurentnom europskom okruženju među pružateljima usluga u zračnoj plovidbi.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

a) TEMELJNA ISTRAŽIVANJA SESAR-a

Društvo je tijekom 2020. s više partnera sudjelovalo u temeljnim istraživanjima unutar projekata FMP-MET i HAAWAI. Ukupno sudjelovanje HKZP-a u projektima iznosi 95.000 eura, a sufinanciranje iznosi 100 %.

b) SESAR 2020.

SESAR 2020. podijeljen je u tri vala: Val 1 trajao je od kraja 2016. do kraja 2019., Val 2 koji traje od 2020. do kraja 2022., i Val 3 koji počinje s 1.1.2021., a trajat će do kraja 2022. Tijekom 2020. proveden je natječaj za Val 3.

HKZP je tijekom 2020., zajedno i koordinirano s drugim članovima COOPANS-a, sudjelovao u provedbi Vala 2 te u pripremama za Val 3 SESAR-a 2020. U Valu 1 HKZP je sudjelovao u 14 projekata, u Valu 2 sudjeluje u 4 projekta, a u Valu 3 sudjelovat će u jednom projektu. Sudjelovanje u projektima najvećim je dijelom direktno povezano s dalnjim razvojem COOPANS-ova ATM sustava.

HKZP u SESAR-u 2020. uglavnom sudjeluje u raznim validacijama putem kojih se testiraju (validiraju) nova tehnološka rješenja, pri čemu HKZP najčešće daje operativnu ekspertizu. Nažalost, uslijed krize uzrokovane virusom COVID-19, projekti iz Vala 2 nisu krenuli željenom dinamikom. Većina zajedničkog rada obavljala se „on-line“, a putovanja, službeni sastanci i zajednički rad na lokacijama validacijskih platformi bili su onemogućeni. Donekle je sretna okolnost da se kriza pojavila na početku Vala 2, kada se dosta pripremnih radova svodilo na pripremu dokumentacije i isprva nije uzrokovala kašnjenja. Međutim, u međuvremenu je postalo jasno da je takav način rada onemogućio kvalitetnu pripremu platformi za validacije i da će izazvati kašnjenje kod većine projekata i to barem za nekoliko mjeseci pa sve do pola godine. Zbog neizvjesnosti uzrokovane općom zdravstvenom krizom, teško je procijeniti koliko će se ta kašnjenja dodatno produljiti.

Tablica 1. Pregled sudjelovanja HKZP-a u Valu 2 SESAR-a 2020.

Projekt	Naziv projekta	Ukupni planirani troškovi HKZP-a (€)
PJ.05-W2 DDT	<i>Digital Technologies for Tower</i>	90.000
PJ.09-W2 DNMS	<i>Digital Network Management Services</i>	270.000
PJ.10-W2 PROSA	<i>Separation Management and Controller Tools</i>	100.000
PJ18-W2 4D Skyways	<i>4D Skyways</i>	267.242
Ukupno		727.242

Val 3 nije započeo u 2020., ali su sklopljeni ugovori o sufinanciranju. Sukladno potpisanim ugovorima, HKZP će sudjelovati u jednom projektu s budžetom od ukupno 125.000 eura.

Tablica 2. Pregled sudjelovanja HKZP-a u Valu 3 SESAR-a 2020.

Projekt	Naziv projekta	Ukupni planirani troškovi HKZP-a (€)
PJ.32-W3 VC	<i>Virtual centre</i>	125.000

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

c) Primjena SESAR-a (*SESAR Deployment*)

HKZP je u velikom dijelu projekata koji su odobreni za sufinanciranje iz INEA-inih fondova u sklopu CEF-a sudjelovao s partnerima, dijelom putem zajedničkih prijava koje je koordinirao Upravitelj uvođenja SESAR-a (SESAR Deployment Manager – SDM) za projekte povezane sa Zajedničkim pilot-projektom (Pilot Common Project – PCP), a dijelom direktno prijavama INEA-i za sve ostale projekte u okviru SESAR-a koji nisu povezani s PCP-om. Tijekom 2020. izašla je nova regulativa kojom je PCP zamijenjen s CP1 (Common Project 1 – Zajednički projekt 1).

Ukupna vrijednost HKZP-ovog sudjelovanja u sedamnaest projekata iz poziva CEF2014 do CEF2017 a za koje je odobreno sufinanciranje, iznosi 38,7 milijuna eura s udjelom iz fondova EU-a do maksimalno 27,8 milijuna eura. Ministarstvo nadležno za promet (MMPI) je HKZP okarakteriziralo primjerom dobre prakse i uspješne aplikacije za sudjelovanje u projektima financiranim iz CEF-a.

Cilj realizacije odobrenih projekata jest povećanje razine sigurnosti zračnog prometa i omogućavanje pružanja kvalitetnije usluge zračnim prijevoznicima uz potencijalno blagotvorne učinke na jediničnu cijenu HKZP-ove usluge koju korisnici plaćaju Društvu.

S obzirom na odredbe Uredbe o utvrđivanju programa performansi i sustava utvrđivanja naknada (Performance and Charging Regulation (2019/317)), HKZP će cjelokupna sredstva sufinanciranja koja je realizirao u navedenim projektima u konačnici proslijediti korisnicima svojih usluga smanjenjem jedinične cijene.

Tijekom 2020. nije bilo INEA-inih natječaja za sufinanciranje iz CEF-a za projekte iz područja SESAR-a.

Od 17 odobrenih projekata, HKZP ih je do kraja 2019. završio 9. Tablični prikaz preostalih 8 sufinanciranih projekata u domeni SESAR-a u kojima sudjeluje HKZP, a koji su bili u različitim fazama realizacije tijekom 2020., nalazi se u nastavku.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

Tablica 3. Pregled statusa projekata sufinanciranih iz europskih fondova putem INEA-a/CEF-a

INEA CEF 2015					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
VARP - VoIP ATC Radio Project	VARP - VoIP ATC Radio projekt	2.527.460,00 €	2.148.341,00 €	Lipanj 2016.	HKZP PCP-SDM
Harmonisation of Technical ATM Platform in 5 ANSP including support of Free Route Airspace and preparation of PCP program	Harmonizacija ATM platforme između 5 pružatelja usluga uključujući podršku zračnom prostoru slobodnih ruta i pripremu PCP programa	8.479.240,00 €	7.207.354,00 €	Lipanj 2016.	COOPANS - ACG PCP-SDM
NewPENS - Stakeholders contribution for the procurement and deployment of NewPENS	NewPENS - Zajednička nabava i razvoj NewPENS mreže	140.500,00 €	119.425,00 €	Lipanj 2016.	EUROCONTROL PCP-SDM
INEA CEF 2016					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
VCS-IP - Upgrade of Voice Communication Systems to Support ATM VoIP communications	VCS-IP - Nadogradnja Sustava glasovne komunikacije i potpora ATM VoIP komunikaciji	3.500.000,00 €	2.975.000,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP PCP-SDM
Modernization of IP based G/G Data Network in CCL - CaRT/iWAN-NG - Phase II. - Implementation	Modernizacija IP G/G podaktnovne mreže u HKZP-u - CaRT/iWAN-NG - Faza II. Implementacija	1.928.300,00 €	1.639.055,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP PCP-SDM
DLS Implementation Project - Path 2	DLS implementacijski projekt - 2. putanja	54.000,00 €	23.220,00 €	Kolovoz 2017.	ENAV PCP-SDM
eGAFOR	eGAFOR	400.000,00 €	340.000,00 €	Kolovoz 2017.	HKZP
INEA CEF 2017					
Project (Eng)	Projekt (Hrv)	Vrijednost (HKZP)	Sufinancirano	Odobreno	Projekt vodi/ koordinira
Implementing harmonised SWIM (Y) solution in COOPANS ANSPs and general PCP compliance	Implementacija harmoniziranog SWIM (Y) rješenja kod članica COOPANS-a i usklađenje s PCP-om	10.437.921,00 €	5.218.960,50 €	Rujan 2018.	COOPANS - IAA PCP-SDM

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

3 Operativni pokazatelji poslovanja

3.1 Zaposlenost

Na dan 31. prosinca 2020. u HKZP-u je bilo zaposleno 743 radnika, što je 6 radnika manje u odnosu na isti dan prethodne godine.

Tablica 4. Kretanje broja radnika tijekom I-XII 2020.

Kretanje broja radnika tijekom I-XII 2020.

	broj radnika
stanje na 31.12.2019.	749
<i>Promjene broja radnika tijekom 2020.</i>	
Dolasci	36
Odlasci	42
Broj radnika na 31.12.2020.	743

Tijekom I-XII 2020. u Društvu je zaposleno novih 36 radnika, od toga 26 radnika na određeno vrijeme, a ostali na neodređeno, i to: u SUZP-u 24 radnika (20 kandidata za stjecanje dozvole kontrolora zračnog prometa studenta – na određeno, 2 radnika u JPAK Dubrovnik – od toga 1 na određeno, 1 radnik u JPAK Split/Brač i 1 radnik u SUZP-u), u SCMA-u 4 radnika (1 radnik CZTU, 2 radnika u SZM-u i 1 radnik u SZI - AIM/AIS – na određeno), u SKFD-u 6 radnika te 2 radnika u Uredu direktora s ostalim uredima.

U istom razdoblju otišla su 42 radnika i to: DDOJ – 1 radnik otišao je u mirovinu, iz SUZP-a 26 (1 radnik – otakaz, 22 radnika otišlo je u mirovinu, 1 radnik – sporazumno raskid radnog odnosa te 2 radnika prestanak ugovora o radu na određeno vrijeme – kandidati za dobivanje dozvole KZP-a), iz SCMA-a otišlo je 8 radnika u mirovinu, iz SKFD-a je 7 radnika otišlo u mirovinu.

Kao i u godinama ranije, znanje, stručnost i iskustvo radnika prepoznati su kao temeljna odrednica kompetitivne snage Društva, stoga poslovodstvo visoko na listi prioriteta postavlja vođenje, izobrazbu, komunikaciju i timski rad u sigurnim radnim uvjetima. U tom se smislu tijekom 2020. kontinuiranim stručnim osposobljavanjem, između ostalog, udovoljava i visokim međunarodnim standardima sigurnosti koji se temelje na propisima ICAO-a, EU-a i EUROCONTROL-a.

Najveći broj radnika zaposlen je u Sektoru upravljanja zračnim prometom (tablica 5).

Tablica 5. Struktura radnika po sektorima

Struktura radnika na 31.12.2020.

Sektor	Broj radnika	Udio%
Uredi Direktora	55	7,4
SUZP	479	64,5
SCMA	134	18,0
SKFD	75	10,1
Ukupno	743	100,0

Više od 60 % radnika ima višu ili visoku stručnu spremu. Struktura radnika po školskoj spremi prikazana je u tablici 6.

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

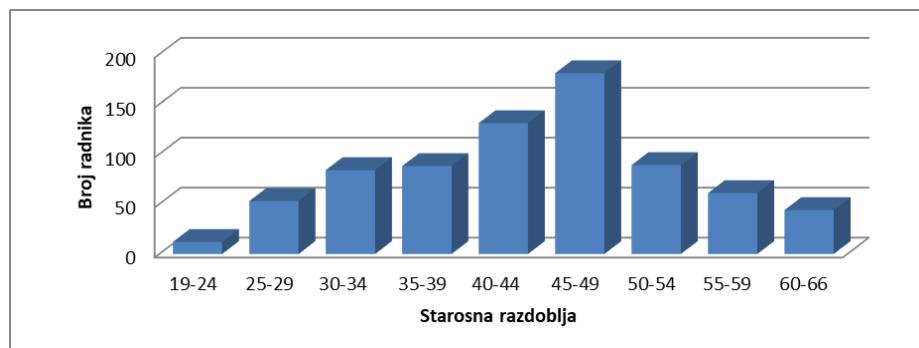
Tablica 6. Struktura radnika po školskoj spremi

Struktura stručne spreme na 31.12.2020.

Stupanj školske spreme	Broj radnika	Udio%
VSS	278	37,4
VŠS	171	23,0
SSS	284	38,2
KV	7	1,0
NKV	3	0,4
Ukupno	743	100,0

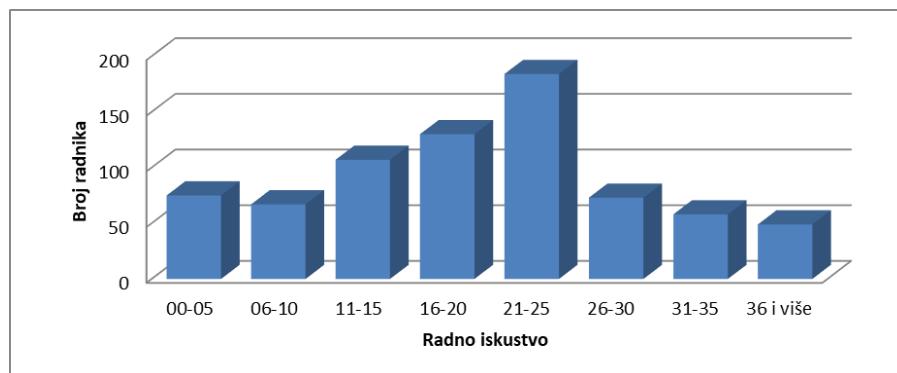
Struktura dobne starosti sugerira da distribucija zaposlenika nije ravnomjerna po starosti, odnosno da je u Društvu zaposleno više radnika u dobi od 55 do 64 godine nego radnika mlađih od 30 godina. Najveći broj radnika starosti je između 35 i 50 godina, stoga taj trend ne predstavlja značajan rizik za poslovanje Društva u ovom trenutku. Prosječna starost radnika u Društvu na 31.12.2020. iznosi 43,7 godina.

Slika 2. Struktura radnika po životnoj dobi

Struktura radnika po godinama radnog iskustva pokazuje relativnu uravnoteženost u vidu radnog iskustva uz izraženiju prisutnosti radnika sa 21 do 25 godina radnog iskustva.

Slika 3. Struktura radnika po radnom iskustvu

U Društvu djeluju tri sindikata, od kojih su dva reprezentativna te uključena u donošenje i praćenje primjene Kolektivnog ugovora koji se odnosi na sve radnike.

U 2020. formirano je Radničko vijeće koje ima 9 članova.

3.2 Promet

3.2.1 Kontrolirane operacije i ATFM rutno kašnjenje

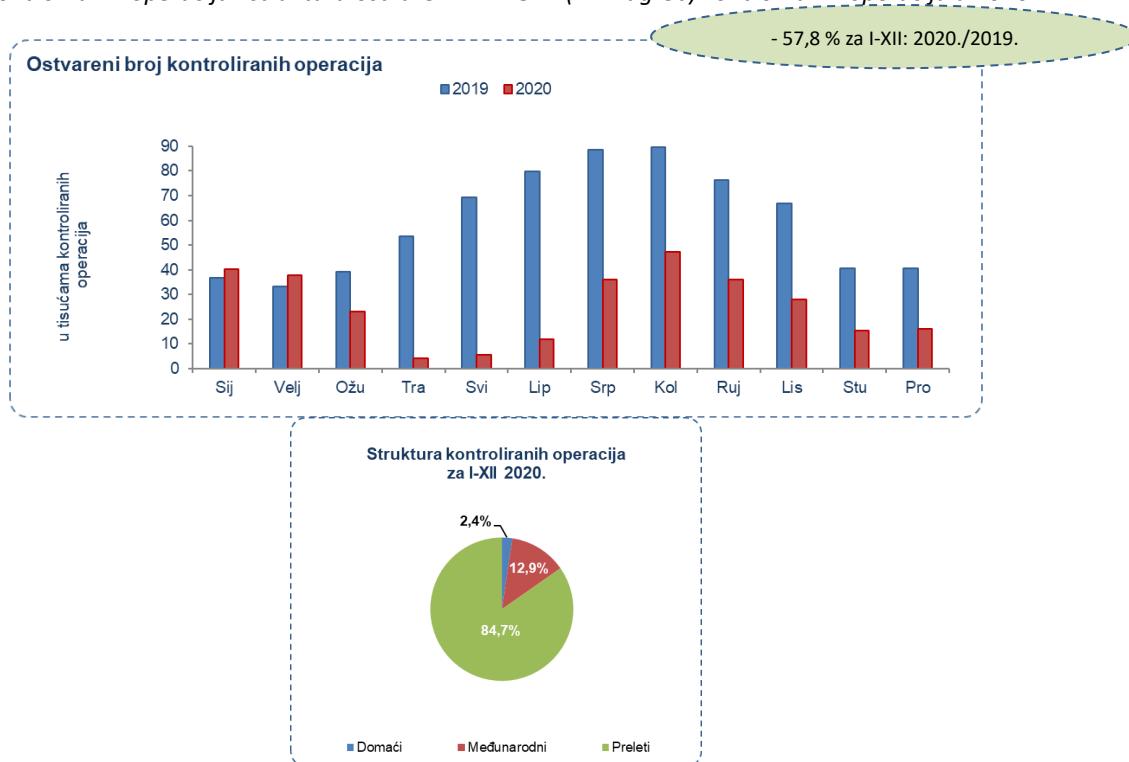
Zračni promet iskazan kroz ostvareni broj kontroliranih operacija – letova jedan je od uvriježenih i indikativnih pokazatelja kojima se prati stupanj operativne zaposlenosti i iskorištenosti kapaciteta kontrole zračnog prometa. Tijekom 2020. ostvareno je 57,8 % manje letova (IFR GAT – FIR Zagreb) u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje (izvor: STATFOR – Dashboard), a 6,4 % više od rebalansa plana za 2020. uz sudjelovanje kategorije preleta u ukupnoj strukturi operacija u visini od 84,7 %.

Pandemija korona virusa snažno se odrazila na odvijanje zračnog prometa u 2020. Umjesto očekivanog porasta, u zračnom prostoru RH dogodio se pad prometa. Na najprometnijim pravcima između Velike Britanije i Grčke ostvareno je tek 40% prometa iz 2019., između Njemačke i Turske tek 27%. Ukupno je na najprometnijim pravcima zabilježen pad od 58%. S prometom od 301.099 letova (izvor: STATFOR – Dashboard) u 2020. vratili smo se na razinu prometa koja je bila između 2004. i 2005. godine. Dnevni prosjek letova u 2020. odgovara onom prije 2006. Sve su to posljedice nošenja s borbot protiv virusa u cilju suzbijanja zaraze, smanjenja broja oboljelih i očuvanju zdravlja. Ovaj pokazatelj ujedno je i podsjetnik na to koliko je ova grana prometa fragilna i neotporna na vanjske utjecaje, i ovisna ne samo o političkoj i gospodarskoj nego i globalnoj javno - zdravstvenoj stabilnosti.

Tablica 7. Kontrolirane operacije – IFR GAT (FIR Zagreb)

Kontrolirane operacije (IFR-GAT)	I-XII 2019.	I-XII 2020.	Indeks 2020. / 2019.	Reb. Plana 2020.	% ostvarenja Reb. Plana
Kontrolirane operacije	714.219	301.099	42,2	283.029	106,4

Slika 4. Broj kontroliranih operacija i struktura ostvarenih IFR GAT (FIR Zagreb) kontroliranih operacija u 2020.

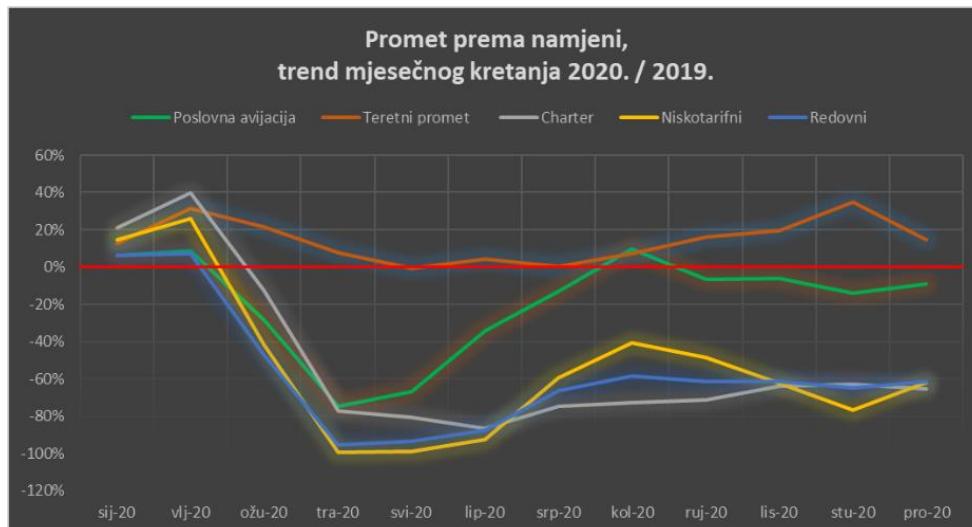

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

ATFM rutno kašnjenje

Zbog značajnog smanjenja prometa, kapaciteti sektora oblasne kontrole zračnog prometa u 2020. nisu bili ugroženi te samim time nisu provođene mjere ograničavanja protoka prometa odnosno provedbe mjera kašnjenja. Što se tiče tržišnog udjela, pod utjecajem pandemije u 2020. istaknuo se teretni promet koji je zadržao stabilnost, dok su druge vrste značajno podbacile, u skladu s pokazateljima ukupnog prometa.

Slika 5. Promet prema namjeni – trend mjeseca kretanja 2020./2019.

3.2.2 Obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada

U suglasnosti s Eurocontrol-ovim nadležnim uredima, HKZP prati opseg obračunskih jedinica kojima se ostvaruju temeljni prihodi Društva.

Tablica 8. Ukupne obračunske jedinice u zonama obračuna rutnih i terminalnih naknada

Ukupne obračunske jedinice usluge					
u jedinicama usluge*	I-XII 2019.	I-XII 2020.	Indeks 2020. / 2019.	Reb. Plana 2020.	% ostvarenja Reb. Plana
Rutni prostor RH	2.193.426	929.105	42,4	894.856	103,8
Terminalne Z1	21.613	9.139	42,3	9.431	96,9
Terminalne Z2	41.136	11.598	28,2	11.099	104,5

*za usluge pružene u izvještajnoj godini

Ukupne obračunske jedinice usluge u zoni obračuna rutnih naknada u RH zabilježile su pad u odnosu na 2019. od -57,6 %. Istovremeno, ostvareno je +3,8 % više obračunskih jedinica od Rebalansa plana za 2020.

Pandemija bolesti COVID-19 uzrokovala je krizu bez presedana u sektoru zračnog prijevoza uslijed čega je rutni zračni promet u RH zabilježio pad od -57,6% u odnosu na 2019. dok je isti trend još izraženiji u terminalnom zračnom prometu (-67,0% u odnosu na 2019.). Predmetna prometna situacija rezultirala je usvajanjem Provedbene uredbe Komisije (EU) 2020/1627 o izvanrednim mjerama zbog pandemije bolesti COVID-19 za treće referentno razdoblje (2020. – 2024.), temeljem koje će doći do korekcije jedinične cijene usluge na višu vrijednost u razdoblju od pet do sedam godina počevši od 2022.

Društvo pružanjem ANS usluga unutar zračnog prostora BiH ne fakturira svaku stvarno pruženu jedinicu usluge po principu „1 za 1“, već svojim pojedinačnim udjelom (2020.: 5,4%) sudjeluje u raspodjeli prihoda od ukupnih rutnih naknada BiH. Tako ostvarenje rutnih jedinica usluge BiH formalno ostaje u ingerenciji zrakoplovnih vlasti BiH.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

3.3 Konzultacije s korisnicima usluga

Kvaliteta usluga nastoji se stalno poboljšavati kroz redovite konzultacije s korisnicima, uz uvažavanje njihovih eventualnih primjedbi ili prijedloga. Za 2020. Društvo je planiralo tri konzultacije s korisnicima usluga putem anketa te 12 konzultacija s korisnicima putem redovnih foruma i sastanaka.

Od planiranih konzultacija putem anketa sve su realizirane i odnosile su se na MET, AIS/AIM i ATS usluge. Korisnici su pružanje MET i AIS/AIM usluge putem navedenih anketa visoko ocijenili te nije bilo negativnih komentara, a anketa PBN-a odnosila se na opremljenost zrakoplova za PBN.

Od planiranih 12 konzultacija putem redovnih foruma, konzultacija i sastanaka održano je samo 4. Ostale konzultacije iz Plana nisu održane zbog epidemioloških i sigurnosno-tehničkih razloga ne mogućnosti održavanje sastanaka na daljinu. Iste su prebačene u Plan konzultacija s korisnicima usluga za 2021.

U tablicama ispod prikazane su realizirane konzultacije s korisnicima u 2020.

Tablica 9. Konzultacije – putem anketa

ID	Usluge	Okvirni termin (mjesec)	Profil korisnika	Teme	Koordinator
A-20-01	MET	Studeni 2020.	Generalna avijacija	Unapređenje met. usluga, primjedbe i zahtjevi korisnika.	Jasnica Krulc
A-20-02	AIS	Prosinac 2020.	Svi subjekti u zrakoplovstvu, korisnici produkata zrakoplovnih informacija	Povratne informacije korisnika o kvaliteti objave zrakoplovnih podataka i informacija te odgovarajućih produkata; Povratne informacije korisnika o kvaliteti distribucije zrakoplovnih podataka i informacija te odgovarajućih produkata.	Maja Martek Sočec
A-20-03	ATS	Studeni 2020.	CA, HACZ, Easy Jet	Poboljšanja i prilagodbe IFP (iskustva korisnika za PBN i konvencionalne procedure).	Blaženka Preradović/ Željko Savić

Tablica 10. Konzultacije – putem redovitih foruma/konzultacija/sastanaka

ID	Okvirni termin (mjesec)	Lokacija	Broj ljudi	Profil korisnika	Teme	Koordinator
S-20-04	Tijekom travnja i studenog 2020.	HKZP	12.	Djelatnici Ministarstva obrane, Oružanih snaga RH, Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i bojne Zračnog motrenja i navođenja.	1. Korištenja lokacija MORH-a za postavljanje WAM (Wide Area Multilateration) senzora HKZP-a, 2. UHF/VHF centar HKZP-a na RP Papuk, 3. Nadogradnja/izmjena mreže MORH-a za prijenos RDR podataka, mogući planovi, 4. Modernizacija radarskog sustava FPS-117 (PSR i MSSR), 5. Interes MORH-a za integracijom RDR Konavle HKZP-a, 6. Prijedlog plana reduciranja broja NDB-a, 7. CNS koordinacija u pripremi provedbe vojnih vježbi i naučene lekcije.	Tomislav Crnković

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

S-20-05	Travanj 2020.	BHANSA	4-6	Sarajevo	Praćenje provedbe Ugovora o pružanju radarskih podataka BHANSA-i. (SLAO4-RADAR_CCL-BHANSA).	Darko Markus
S-20-09	24.– 26.06.2020. (CER 114) 23.– 25.11.2020. (CER 115)	Bruxelles	200	IATA, AIRE	Enlarged Committee for Route Charges	Krešimir Raos
S-20-12	Prosinac 2020.	HKZP	15	Zračne luke, zračna pristaništa	Povratne informacije o kvaliteti dostave i objave zrakoplovnih podataka i informacija Eventualne promjene u kontaktima ili postupcima, uključujući ulaze za izmjene SLA Upute za originatore	Maja Martek Sočec

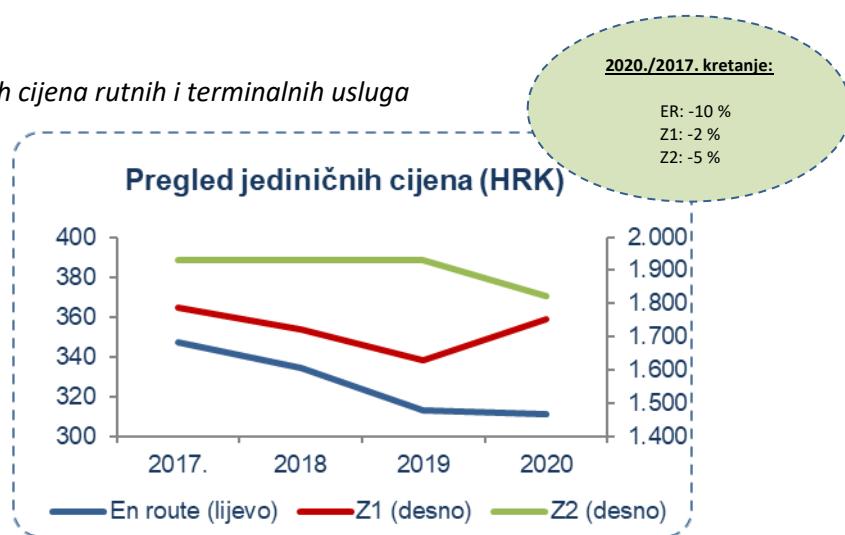
4 Financijski pokazatelji poslovanja

4.1 Pregled finansijskog poslovanja

Poslujući u skladu s usvojenim planovima, pretpostavkama i odobrenim cijenama usluge, Društvo je tijekom 2020. bilo u najvećim izazovima od svog utemeljenja. U siječnju i veljači, u vremenu prije pandemije, Društvo je kao i prethodnih godina nastavilo s povećanjem broja pruženih usluga u odnosu na 2019. i u odnosu na prognozu prometa. Međutim, prvi val pandemije, zatvaranje granica i neizvjesnost u svjetskim okvirima već u ožujku doveli su u odnosu na 2019. do pada broja pruženih usluga u rutnom prometu za 39,1 %, u travnju za 90,7 %, u svibnju za 90,1 % i na razini godine za 57,6 %. Istovremeno, pad broja pruženih usluga u terminalnom prometu u obje naplatne zone zajedno manji je za 67,0 % u odnosu na 2019.

Razumijevajući izuzetno nepovoljno stanje u zračnom prometu i neizvjesne prognoze oporavka, Uprava Društva pokrenula je izradu Rebalansa plana poslovanja HKZP-a za 2020. (dalje: Rebalans plana, Rebalans) koji je usvojen 29. svibnja 2020. Rebalansom plana poslovanja projiciran je gubitak prije oporezivanja od 375,2 milijuna kuna. Ostvareni gubitak prije oporezivanja iznosi 56,9 milijuna kuna, manji je od planiranog gubitka i rezultat je više ostvarenih prihoda u odnosu na Rebalans plana te manjih ukupnih rashoda. Za razumijevanje specifičnosti ostvarenih prihoda potrebno je istaknuti poslovne prihode u iznosu od 218,4 milijuna kuna koji su evidentirani temeljem SES regulatornog okvira odnosno novo utvrđenih ciljeva Europske komisije. Ti će se prihodi naplatiti u narednom razdoblju, u vremenu između 5 i 7 godina, sukladno alkvotnim iznosima ugrađenim u jediničnu cijenu usluge za tu godinu. To znači da Društvo i nadalje posebnu pozornost posvećuje praćenju likvidnosti i izradi različitih scenarija koji bi mogli imati utjecaja na ostvarenje finansijskog rezultata, naplatu i likvidnost Društva.

Slika 6. Pregled jediničnih cijena rutnih i terminalnih usluga

Način obračuna, fakturiranje i naplata realiziranih usluga od strane HKZP-a utvrđeni su Pravilnikom o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada (NN 91/2013) i sukladni su obvezujućim načelima ICAO-a i EUROCONTROL-a. U skladu sa člankom 16. Protokola o izmjenama i dopunama Međunarodne konvencije o suradnji na sigurnosti zračne plovidbe – Eurocontrol – HKZP utvrđuje plan prihoda i rashoda za svaku

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

financijsku godinu, a proračun mora osigurati ispunjenje temeljnih ciljeva iz plana performansi, posebice ciljeva koji povećavaju razinu troškovne učinkovitosti.

Potraživanja za pružene usluge fakturiraju se i vrlo uspješno naplaćuju putem Eurocontrol-ovog multilateralnog sustava za naplatu prihoda od ANS naknada gdje postotak naplaćenog u odnosu na obračunati prihod povjesno iznosi preko 99 % (izvor: CRCO).

Ostvareni gubitak nastao zbog smanjenja prometa, poslovnih prihoda, temeljno zbog pandemije, smanjio je likvidnost Društva u odnosu na početak 2020., ali Uprava Društva s ciljem ostvarenja utvrđenih ciljeva učinkovitosti, nastavka investicijskog ciklusa i očuvanja temeljnih vrijednosti Društva prati recentne prognoze prometa, izrađuje analize i scenarije za minimiziranje različitih ekonomsko-financijskih rizika.

4.2 Poslovni rezultat za 2020.

Tablica 11. Pregled ukupnog rezultata poslovanja za 2020.

Financijski rezultati poslovanja					
'000 HRK	I-XII 2019.	I-XII 2020.	Indeks 2020. /2019.	Rebalans plana 2020.	% ostvarenja Rebalansa
Ukupni prihodi	845.458	630.221	74,5	344.801	182,8
Ukupni rashodi	812.804	687.108	84,5	719.965	95,4
Dobit/Gubitak prije oporezivanja	32.654	-56.887	-174,2	-375.164	15,2

Ukupni prihodi za razdoblje siječanj – prosinac 2020. ostvareni su u iznosu od 630,2 milijuna kn, što je smanjenje od 25,5 % u odnosu na prethodnu godinu i prebačaj Rebalansa plana za 2020. za 82,8 %.

Uzrok značajnom padu prihoda nalazimo u ranije spomenutom učinku COVID-19 krize, dok razlog za značajan prebačaj Rebalansom planiranog prihoda nalazimo u knjiženju Odluke o priznavanju ugovorne imovine za 2020. proizašle iz SES regulatornog okvira u iznosu od 218,4 milijuna kn, za koju u trenutku izrade Rebalansa nije postojala regulativa.

Od ukupnih prihoda koje je HKZP ostvario u 2020., 98,2 % odnosi se na poslovne prihode, što dominantno predstavljaju prihodi iz osnovne djelatnosti, a 1,8 % ukupnih prihoda otpada na one ostvarene financijskim aktivnostima.

Ukupni rashodi iznosili su 687,1 milijun kn, što je 15,5 % manje nego prethodne godine i za 4,6 % manje od Rebalansa plana.

U 2020. ostvaren je bruto gubitak od 56,9 milijuna kn.

4.2.1 Struktura ostvarenih prihoda

A) Prihodi iz poslovnih aktivnosti

Prihodi iz osnovne djelatnosti

Prihodi od prodaje u zemlji i inozemstvu iznose 85,0 % ukupno ostvarenih prihoda. Visina ANS naknada razlikuje se za rutne i za terminalne usluge (napomena: dvije su obračunske zone rutnih naknada – RH i BiH, te dvije obračunske zone terminalnih naknada – Z1 i Z2) te ovisi o ostvarenom broju obračunskih jedinica

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

temeljenim na strukturi i vrsti kontroliranih operacija – letova, kao što i neposredno ovise o vrijednosti (cijeni) obračunske jedinice.

COVID-19 kriza najviše se odrazila na našu industriju, što je kao za posljedicu imalo i značajan pad prihoda. Prihodi od rutnih usluga u RH bilježe manji relativni pad od onih od terminalnih usluga prvenstveno zbog prihoda obračunatog po SES regulativi u iznosu od 218,4 milijuna kn, knjiženje kojeg je uslijedilo nakon donošenja Rebalansa plana za 2020 te je zbog toga i ostvaren prihod veći od planiranog.

Prihodi iz rutnih naknada u FIR-u Zagreb u 2020. bilježe pad u odnosu na prethodnu godinu za -22,3 % (+87,9 % više od Rebalansa plana), dok prihodi od terminalnih naknada bilježe smanjenje za -67,3 % u odnosu na godinu prije (1,7 % više od Rebalansa plana). Prihodi koje Društvo ostvaruje pružanjem ANS usluga u dijelu FIR-a Sarajevo, slijedom istih uzroka kao i u RH rutnom prometu kao i zbog smanjenja udjela RH u BiH prihodima (2020: 5,4 %, 2019: 16,7 %), bilježe zamjetan pad od -85,8 %.

Ostali prihodi od prodaje iz poslovne djelatnosti niži su od 2019., prvenstveno zbog završetka ugovora s ANS of the Czech Republic vezano uz školovanje BiH kontrolora, dok su inače u skladu s ranijim godinama.

Tablica 12. Prihodi 2020. te usporedba s Rebalansom plana i prethodnom godinom

Poslovni prihodi							
'000 HRK	I-XII 2019.	% u 2019.	I-XII 2020.	% u 2020.	Indeks 2020. /2019.	Rebalans plana 2020.	% ostvarenja Rebalansa
<i>Prihodi iz osnovne djelatnosti</i>							
Rutne naknade - RH	628.453	74,7%	488.296	78,9%	77,7	259.807	187,9
Rutne naknade - BiH	52.579	6,2%	7.476	1,2%	14,2	6.731	111,1
Terminalne naknade	112.091	13,3%	36.693	5,9%	32,7	36.090	101,7
Ostali prihodi od prodaje od osnovne djelatnosti	5.028	0,6%	2.308	0,4%	45,9	5.693	40,5
	798.151	94,9%	534.773	86,4%	67,0	308.321	173,4
Ostali poslovni prihodi*	43.208	5,1%	84.177	13,6%	194,8	19.321	435,7
Ukupno poslovni prihodi	841.359	100,0%	618.950	100,0%	73,6	327.642	188,9

*prihodi od otpuštanja rezerviranja, prihodi na temelju uporabe vlastitih proizvoda i drugi poslovni prihodi

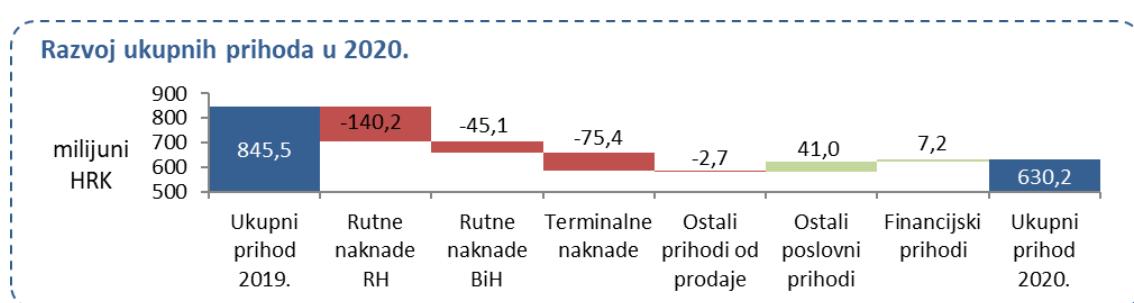
Ostali poslovni prihodi

Razlog rasta ostalih poslovnih prihoda u odnosu na prethodnu godinu nalazi se u ukidanja rezerviranja iz SES regulatornog okvira u iznosu od 47,0 milijuna kn.

B) Prihodi iz financijskih aktivnosti

Financijski prihodi u 2019. s udjelom u strukturi ukupnih prihoda od 1,8 % bilježe povećanje za 175,0 % u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje dominantno zbog većih prihoda od tečajnih razlika.

Slika 7. Pregled razvoja ukupnih prihoda Društva po kategorijama tijekom 2020.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

4.2.2 Struktura ostvarenih rashoda

Tablica 13. Rashodi ostvareni u 2020. u odnosu na prethodnu godinu i Rebalans plana 2020.

Ostvareni rashodi							
'000 HRK	I-XII 2019.	% u 2019.	I-XII 2020.	% u 2020.	Indeks 2020. / 2019.	Rebalans plana 2020.	% ostvarenja Rebalansa
<i>Rashodi iz poslovanja</i>							
Sirovine i materijal	10.788	1,3%	8.474	1,2%	78,6	11.183	75,8%
Vanjski troškovi	59.705	7,3%	52.495	7,6%	87,9	69.667	75,4%
Troškovi osoblja	465.879	57,3%	466.666	67,9%	100,2	464.326	100,5%
Amortizacija	111.141	13,7%	115.551	16,8%	104,0	114.403	101,0%
Ostali poslovni rashodi	162.769	20,0%	39.612	5,8%	24,3	40.480	97,9%
	810.282	99,7%	682.799	99,4%	84,3	700.058	97,5%
<i>Financijski rashodi</i>							
Trošak kamate	1.710	0,2%	1.378	0,2%	80,6	1.369	100,7%
Negativne tečajne razlike	812	0,1%	2.931	0,4%	360,8	18.538	15,8%
	2.522	0,3%	4.309	0,6%	170,8	19.907	21,6%
Ukupni rashodi	812.804	100,0%	687.108	100,0%	84,5	719.965	95,4%

A) Rashodi iz poslovanja

Rashodi iz poslovnih aktivnosti ostvareni su manje od Rebalansa plana (za 2,5 %), strukturom zauzimaju 99,4 % ukupnih rashoda, a odnose se na sljedeće:

- **materijalni troškovi i troškovi vanjskih usluga** sa smanjenjem od 13,5 % (za 9,5 milijuna kn) u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (prije svega na uslugama telefona, pošte i prijevoza -2,0 milijuna kn i intelektualnim uslugama -4,1 milijuna kn) što je u konačnici rezultiralo 75,4 %-tnim ostvarenjem Rebalansa plana ovih troškova za 2020. (-19,9 milijuna kn) dominantno zbog podostvarenja sljedećih kategorija troška u odnosu na Rebalans plana:
 - **usluga održavanja i zaštite** (7,0 milijuna kn niže od Rebalansa plana, ostvarenje 77,4 %) uslijed činjenice da je tijekom 2020. zabilježena niža no planirana realizacija troškova tekućeg održavanja građevina te zbog manjeg obima potrebnih popravaka no prethodnih godina
 - **usluga telefona, pošte i prijevoza** (4,8 milijuna kn niže od Rebalansa plana, ostvarenje 73,4 %) uslijed učinka važećih ugovora o telefonskoj, mobilnoj i podatkovnoj usluzi kao i zbog činjenice da je značajno smanjen broj službenih putovanja i s time povezanih troškova avio prijevoza (1,4 milijuna kn manje u 2020.)
 - **intelektualnih i osobnih usluga** (5,0 milijuna kn niže od Rebalansa plana, ostvarenje 61,4 %)
- **troškovi plaća** neznatno viši (za 0,2 % viši no u 2019.), ipak su zadržani unutar planiranih vrijednosti (0,5 % viši). Troškovi plaća obračunati su i isplaćeni u skladu s Kolektivnim ugovorom. Dio troškova plaća kapitaliziran je po naslovu investicijskih projekata za provedbu i dovršenje kojih su predmetni troškovi i bili ostvareni.
- **troškovi amortizacije** s učešćem od 16,8 % u ukupnim troškovima i zabilježenim povećanjem od 4,0 % (4,4 milijuna kn) u odnosu na prethodnu godinu. Na povećanje troškova amortizacije u 2020. najviše je utjecalo puštanje u operativni rad novonabavljene visokovrijedne imovine (CroATMS_C SW i HW,

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

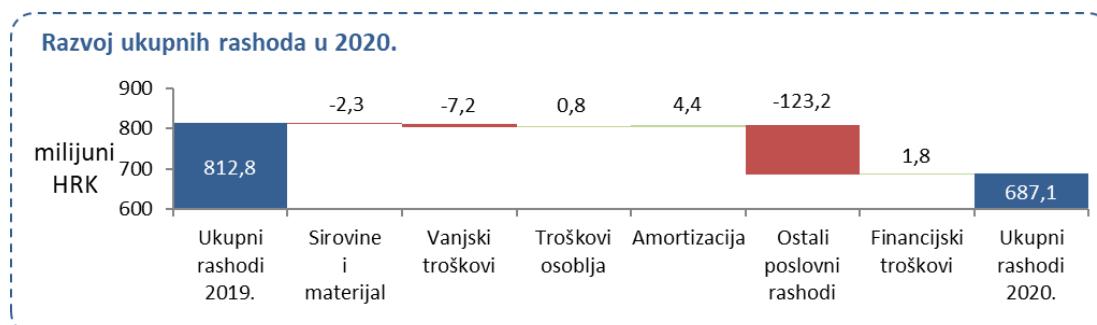
aktivacija AIM sustava itd.). Troškovi amortizacije ostvareni su također više u odnosu na Rebalans plana (indeks 101,0).

- **ostali poslovni rashodi** sa smanjenjem od 75,7 % (123,2 milijuna kn) u 2020. u odnosu na 2019. malo niži su i od Rebalansa plana za 2020., dominantno zbog činjenice da, za razliku od prethodne godine, nije provedeno rezerviranje sukladno SES regulativi, a koja se odnosi na regulatorne viškove / manjkove naknada od pružanja usluga u zračnoj plovidbi koji se priznaju u izvještaju o finansijskom položaju / bilanci stanja kao rezerviranja ili potraživanja i gdje se promjena tih vrijednosti odražava u računu dobiti i gubitka, već su se stekli uvjeti da se dio prethodno rezerviranih sredstava uprihoduje. Stanje rezerviranja i/ili potraživanja predstavlja naknadu koju Društvo očekuje nadoknaditi korisnicima ili naplatiti od korisnika usluga u zračnom prometu u budućnosti za već realizirane usluge, putem korekcije jedinične cijene usluga u narednim razdobljima unutar naplatnih zona na koje se predmetne regulatorne korekcije cijene odnose.

B) Rashodi iz finansijskih aktivnosti

Finansijski rashodi iznose 0,6 % ukupnih rashoda i mahom se odnose na trošak kamate po neotplaćenim glavnicama kredita koje se uredno otplaćuju planiranim dinamikom (manji je za 19,4 % u odnosu na 2019., 100,7 % Rebalansa plana, primarno kao rezultat kontinuiranog procesa razduživanja HKZP-a) i negativnih tečajnih razlika uslijed promjene visine tečaja kune u odnosu na tečajeve stranih valuta u kojima Društvo ima nominirane pozicije relevantne imovine i izvora imovine.

Slika 8. Pregled razvoja ukupnih rashoda Društva po kategorijama tijekom 2020.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

4.3 Financijsko stanje Društva (Izvještaj o finansijskom položaju /Bilanca)

Tablica 14. Bilanca stanja: imovina i izvori imovine

Bilanca stanja Društva		31.12.2019.	31.12.2020.	Indeks 2020. / 2019.
'000 HRK				
Imovina (aktiva)				
Dugotrajna imovina		515.759	498.323	96,6
Kratkotrajna imovina		839.638	489.509	58,3
Plaćeni troškovi budućeg razd. i obrač. prihodi		6.043	223.680	3.701,3
Ukupno imovina		1.361.441	1.211.513	89,0
Izvori imovine (pasiva)				
Kapital i rezerve		761.152	714.544	93,9
Dugoročna rezerviranja		262.840	222.038	84,5
Dugoročne obvezne		111.459	69.429	62,3
Kratkoročne obvezne		156.894	149.437	95,2
Odgodenje plaćanja troškova		69.095	56.064	81,1
Ukupno izvori imovine		1.361.441	1.211.513	89,0

4.3.1 Struktura imovine Društva

Tablica 15. Struktura imovine

Imovina Društva (Aktiva)		31.12.2019.	% u 2019.	31.12.2020.	% u 2020.	Indeks 2020. / 2019.
'000 HRK						
Materijalna imovina	305.645	22,5%	303.275	25,0%	99,2	
Nematerijalna imovina	162.683	11,9%	137.328	11,3%	84,4	
Finansijska imovina	119	0,0%	121	0,0%	101,3	
Odgodata porezna imovina	47.312	3,5%	57.599	4,8%	121,7	
Ukupna dugotrajna imovina	515.759	37,9%	498.323	41,1%	96,6	
Zalihe	2.648	0,2%	1.727	0,1%	65,2	
Potraživanja	134.552	9,9%	135.932	11,2%	101,0	
Kratkotrajna finansijska imovina	119.573	8,8%	0	0,0%	0,0	
Novac u banci i u blagajni	582.865	42,8%	351.849	29,0%	60,4	
Ukupna kratkotrajna imovina	839.638	61,7%	489.509	40,4%	58,3	
Unaprijed plaćen trošak i obračunati prihodi	6.043	0,4%	223.680	18,5%	3.701,3	
Ukupno imovina	1.361.441	100,0%	1.211.513	100,0%	89,0	

Stanje imovine HKZP-a na dan 31. prosinca 2020. iznosi 1.211,5 milijuna kn, što predstavlja smanjenje od 11,0 % u odnosu na stanje imovine na isti dan prethodne godine. Od ukupnog iznosa imovine, dugotrajna imovina čini 41,1 %, kratkotrajna imovina čini 40,4 %, a ostatak od 18,5 % čine plaćeni troškovi budućeg razdoblja:

- Najznačajniji dio dugotrajne imovine čine **materijalna i nematerijalna imovina** koje predstavljaju poslovne objekte, pokretnine, hardversku i softversku komponentu operativnog i administrativnog osnovnog sredstva, materijalnu opremu, alate i uređaje u funkciji osnovnog poslovnog sredstva angažiranog u cilju ostvarivanja zadanih poslovnih ciljeva. Smanjivanje knjigovodstvene vrijednosti nematerijalne imovine posljedica je toga što je završio najintenzivniji ciklus investiranja u dugoročnu komponentu osnovnog sredstva, što je rezultiralo time da je godišnji učinak troška amortizacije bio intenzivniji od učinaka realiziranih novih investicija.
- Stavka **dugotrajne finansijske imovine** u iznosu od 121,0 tisuću kn odnosi se na HKZP-ov poslovni udjel u temeljnog kapitalu (1/6) i kapitalnim pričuvama društva *FAB CE Aviation Services Ltd.* – društvo koje

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

je HKZP osnovao zajedno s ostalim članicama FAB CE-a. Glavna djelatnost Društva jest poslovno i drugo poduzetničko savjetovanje te upravljanje zajedničkim administrativnim i projektnim aktivnostima članova FAB CE-a.

- Iznos od 57,6 milijuna kn predstavlja **odgođenu poreznu imovinu** nastalu temeljem privremenih poreznih razlika koje su nastale kao rezultat obračunatih troškova rezerviranja za mirovine i jubilarne nagrade radnika prema čl. 11. Zakona o porezu na dobit u iznosu od 15,3 milijuna kn, ukidanjem rezerviranja sredstava u okviru SES regulative u iznosu od 24,3 milijuna kn te s osnove poreznog gubitka u iznosu od 17,9 milijuna kn.
- Iskazana **potraživanja** odnose se na inozemne kupce u iznosu 100,7 milijuna kn (94,0 milijuna kn – Eurocontrol), tuzemne kupce u iznosu od 2,6 milijuna kn, na potraživanja od države i drugih institucija u visini od 32,1 milijun kn (uplaćene akontacije poreza na dobit za 2020., više plaćeni predujam poreza na dobit, PDV, i sl.) i ostala potraživanja od 0,5 milijuna kn, a sve nakon provedenog umanjenja vrijednosti i otpisa onih salda potraživanja za koja se očekuje da je naplata otežana odnosno u budućnosti više nije vjerojatna.

4.3.2 Realizacija investicijskih projekata u 2020.

Rebalans Plana poslovanja za 2020., u dijelu koji se odnosi na plan investicija, sadrži 21 pojedinačni projekt te 12 pojedinačnih nabava dugotrajne imovine ukupnog investicijskog potencijala 113,6 milijuna kn. Tijekom 2020., u razvoj i modernizaciju tehničko-tehnološke platforme Društva investirana su finansijska sredstva u iznosu od 92,1 milijun kn, što predstavlja 81,1 % ispunjenja cilja za 2020.

Za kompaniju ove veličine i specifične osnovne djelatnosti, imajući u vidu financiranje investicijske aktivnosti dominantno iz vlastitih izvora, nužno je napomenuti kako se i unatoč brojnim otegotnim okolnostima objektivno radi o ozbilnjom investicijskom opsegu i vrijednosti investicijskih aktivnosti kontinuirano vođenih u cilju osiguranja pretpostavki za proširenje kapaciteta i povećanje sigurnosti zračnog prometa. Investicije planirane za 2020. koje nisu realizirane na vrijeme rezultat su brojnih internih i eksternih čimbenika te se njihova realizacija očekuje u narednom periodu.

Sukladno Međunarodnom računovodstvenom standardu 16, dio troškova bruto plaća radnika nije teretio rezultat poslovanja u 2020., već je kapitaliziran na pripadajuće projekte jer je njihov angažman bio nužan kako bi se osiguralo dovođenje sredstva na mjesto i u radno stanje za namjeravanu upotrebu.

U niže priloženoj tablici dan je objedinjeni pregled realizacije svakog investicijskog projekta u 2020.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

Tablica 16. Ostvarenje investicija u 2020.

Ostvarenje investicija I-XII 2020.				
R.br.	NAZIV INVESTICIJE	Rebalans Plana I-XII 2020.	Ostvarenje I-XII 2020.	% ostvarenja Rebalansa Plana I-XII 2020.
1	2	3	4	5(4/3)
1.	Projekt nadogradnje ATM sustava	1.649.000	1.439.947	87,3%
2.	Nadogradnje COOPANS ATM sustava (ATM C1)	19.471.000	26.331.417	135,2%
3.	Projekti DATA-COM domene	762.000	719.508	94,4%
4.	Nadogradnja mrežne infrastrukture (DATA-COM-MAGnet)	17.230.000	16.415.314	95,3%
5.	Projekti VOICE-COM domene	7.000.000	9.210.482	131,6%
6.	Projekti nadogradnje sustava govorne A-G komunikacije	6.500.000	2.810.222	43,2%
7.	Projekti modernizacije sustava govorne G-G komunikacije	10.000.000	297.923	3,0%
8.	Projekti NAV domene	3.024.000	2.393.806	79,2%
9.	Modernizacija NDB sustava	0	11.731	n/p
10.	Izgradnja mreže DME-a	0	64.760	n/p
11.	Izgradnja radara Konavle	16.053.000	14.792.088	92,1%
12.	Projekti AWOS/MET domene	375.000	292.494	78,0%
13.	Projekti rekonstrukcije građevina i infrastrukture	7.799.000	6.837.954	87,7%
14.	Projekti modernizacije energetskih i klimatizacijskih sustava	1.370.000	63.915	4,7%
15.	Projekti modernizacije ICT sustava	141.000	550.905	390,7%
16.	Modernizacija IPIS sustava	190.000	0	0,0%
17.	Projekti MET-ATM domene	576.000	256.910	44,6%
18.	Projekt jedinstvenog nadzora i upravljanja uređajima i sustavima (CroTMCS)	0	181.911	n/p
19.	Projekt fleksibilnog korištenja zračnog prostora (FUA)	1.500.000	211.718	14,1%
20.	Projekt modernizacije TMA i TWR radnih mjesta	5.199.000	3.461.955	66,6%
21.	Ostala investicijska ulaganja	5.500.000	1.185.956	21,6%
22.	Pojedinačna nabava dugotrajne imovine (13 projekata)	9.225.000	4.558.396	49,4%
Ukupno Σ(1-22)		113.564.000	92.089.311	81,1%

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

4.3.3 Struktura izvora imovine

Struktura izvora imovine, odnosno pasive, na dan 31. 12. 2020. jest sljedeća: kapital i rezerve 59,0 %, dugoročna rezerviranja 18,3 %, dugoročne financijske obveze i obveze prema drugim institucijama 5,7 %, kratkoročne obveze 12,3 % te odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja 4,6 %.

Tablica 17. Struktura izvora sredstava

Izvori imovine Društva (Pasiva)

'000 HRK	31.12.2019.	% u 2019.	31.12.2020.	% u 2020.	Indeks 2020. / 2019.
Temeljni kapital	450.000	33,1%	450.000	37,1%	100,0
Rezerve iz dobiti i zadržana dobit	284.038	20,9%	311.152	25,7%	109,5
Dobit / (Gubitak) poslovne godine	27.114	2,0%	(46.608)	(3,8%)	(171,9)
Kapital i rezerve	761.152	55,9%	714.544	59,0%	93,9
Rezerviranja	262.840	19,3%	222.038	18,3%	84,5
Dugoročne financijske obveze i obveze prema drugim institucijama	111.459	8,2%	69.429	5,7%	62,3
Dugoročne obveze	374.299	27,5%	291.467	24,1%	77,9
Kratkoročne financijske obveze	42.769	3,1%	44.813	3,7%	104,8
Obveze prema dobavljačima	46.432	3,4%	49.768	4,1%	107,2
Ostale kratkoročne obveze	67.694	5,0%	54.856	4,5%	81,0
Kratkoročne obveze	156.894	11,5%	149.437	12,3%	95,2
Odgođeno plaćanje troškova	69.095	5,1%	56.064	4,6%	81,1
Ukupno izvori imovine	1.361.441	100,0%	1.211.513	100,0%	89,0

- Iskazana **neto dobit za poslovnu godinu 2019.** u iznosu od 27,1 milijun kn raspoređena je tijekom 2020. u zadržanu dobit (pričuve) Društva sukladno odluci Skupštine. Za 2020. ostvaren je neto gubitak u iznosu od 46,6 milijuna kn.
- Pozicija **dugoročnih rezerviranja** odnosi se na sredstva rezervirana za otpremnine, jubilarne nagrade, započete sudske sporove kao i rezerviranja sukladno SES regulativi, što je ujedno i glavni razlog smanjenja ove kategorije pasive na 222,0 milijuna kn (izvršeno je ukidanje rezerviranja sredstava u iznosu od 47,0 milijuna kn po naslovu SES rezerviranja). Sva rezerviranja provedena su sukladno odredbama Kolektivnog ugovora, Međunarodnim računovodstvenim standardima i Računovodstvenim politikama HKZP-a.
- Dugoročne financijske obveze** iznose 69,4 milijuna kn, a pretežno se odnose na dugoročne financijske obveze po kreditima EBRD-a i EIB-a kao posljedica dinamike i magnitude financiranja ranijeg investicijskog ciklusa. Smanjivanje dugoročnih financijskih obveza rezultat je urednog povrata kredita sukladno ugovorenoj dinamici otplate.

Tablica 18. Dugoročne financijske obveze

Dugoročne financijske obveze

'000 HRK	Banka kreditor	Valuta kredita	Kamatna stopa u 2020.	31.12.2019.	31.12.2020.
European Investment Bank		EUR	3,84-4,99%	5.685	4.711
European Bank for Reconstruction and Development		EUR	6 mjesечni EURIBOR +1%	146.073	105.660
Eurocontrol		EUR	6 mjesечni EURIBOR +1,5%	0	1.878
Ukupna sredstva duga			151.758	112.249	
Tekuće dospijeće			-42.769	-44.813	
Dugoročno dospijeće			108.990	67.435	

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

- Kredit Europske investicijske banke (EIB) temelji se na Ugovoru o financiranju br. 21677 od 12. rujna 2002. na 20 milijuna EUR uz jamstvo RH kao instrument osiguranja kredita. Ta kreditna sredstva iskorištena su za projektiranje, izgradnju i uvođenje poboljšanja usluga kontrole zračne plovidbe u RH, a u cilju održavanja sigurnosnih standarda i povećanja kapaciteta zračnog prostora u skladu s predviđenim porastom zračnog prometa. Rok povrata tih kreditnih sredstava jest svibanj 2025.
- Ugovor s Europskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) zaključen je 2011. u iznosu od 47 milijuna EUR u svrhu modernizacije sustava za kontrolu zračne plovidbe u RH, a u cilju poboljšanja sigurnosti zračnog prometa i povećanja kapaciteta. Kao instrument osiguranja kredita ugovoreno je jamstvo RH. Rok povrata tih kreditnih sredstava jest svibanj 2023.
- Kredit koji je Eurocontrol ugovorio s BiH, a u kojem automatski sudjelujemo zbog povezanosti (nadzora dijela zračnog prostora), u iznosu od 1,9 milijuna EUR, otplaćuje se na način da sukladno otplatnom planu Eurocontrol prilikom uplate prihoda vezanih uz pružanje usluge u BiH susteže dio sredstava

Tablica 19. Dugoročne finansijske obveze po dospijeću

Dugoročne finansijske obveze po dospijeću		Iznos otplate
'000 HRK		
Dospijeće od jedne do dvije godine		44.813
Dospijeće od dvije do tri godine		44.813
Dospijeće od tri do četiri godine		16.967
Dospijeće od četiri i više godina		5.656
Ukupno		112.249

Sve finansijske obveze Društvo uredno podmiruje sukladno rokovima dospijeća.

- **Obveze prema dobavljačima** na dan izvješća ukazuju na 7,2 % povećanja u odnosu na isti dan prethodne godine, a rezultat su dinamičnih poslovnih aktivnosti HKZP-a i ugovorenih rokova podmirivanja obveza prema dobavljačima kojih se Društvo strogo pridržava. Inače, nužno je napomenuti da se sve obveze prema dobavljačima u zemlji i inozemstvu uredno podmiruju u rokovima dospijeća.
- **Ostale kratkoročne obveze** u iznosu 54,9 milijuna kn najvećim se dijelom odnose na obveze za bruto plaće radnika te ostale obveze (za kamate, obveze Eurocontrola prema subjektima RH baze troškova i druge).
- **Odgodenje plaćanja troškova ili pasivna vremenska razgraničenja** u iznosu 56,1 milijun kn u najvećem se dijelu odnose na:
 - 55.002.733 kn odgođenih prihoda nastalih temeljem primljenih sredstava fondova EU-a u pogledu avansa za sufinancirane brojnih međunarodnih i tuzemnih projekata u kojima Društvo sudjeluje, a koji su financirani iz CEF, SESAR i ERASMUS omotnice
 - kratkoročno rezerviranje sredstava za neiskorištene godišnje odmore radnika u iznosu od 1.051.697 kn te na
 - ostale prihode budućeg razdoblja.

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

4.4 Pregled novčanih tokova za 2020.

Tablica 20. Novčani tok 2020.

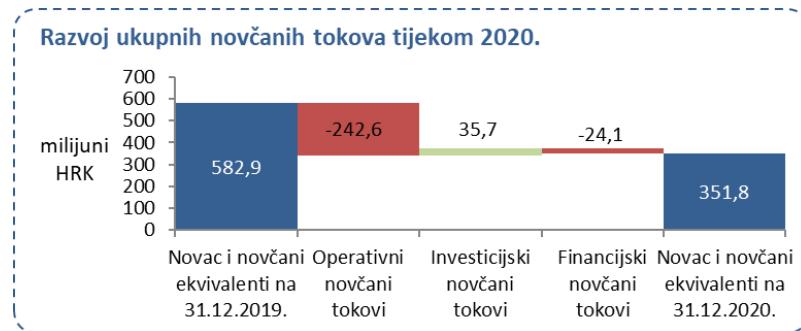
Novčani tok 2020.	
'000 HRK	2020.
Neto smanjenje novčanog toka od poslovnih aktivnosti	-242.624
Neto povećanje novčanog toka od investicijskih aktivnosti	35.716
Neto smanjenje novčanog toka od finansijskih aktivnosti	-24.108
Ukupno smanjenje novčanog toka	-231.016
Novaci i novčani ekvivalenti na početku razdoblja	582.865
Novaci i novčani ekvivalenti na kraju razdoblja	351.849

Tijekom 2020. Društvo je ostvarilo ukupnu vrijednost negativnog novčanog toka od 231,0 milijuna kn (2019.: 5,6 milijuna kn pozitivno). Takav rezultat posljedica je:

- **242,6 milijuna kn negativnih operativnih novčanih tokova** koji su dominantno rezultat:
 - ostvarenog poslovnog gubitka prije poreza u visini od 56,9 milijuna kn te ostvarene samoakumulacije likvidnosti temeljem ostvarenog troška amortizacije od 115,6 milijun kn
 - neto negativnog usklađenja bruto poslovnog rezultata za nenovčane stavke u visini od 31,8 milijuna kn (prvenstveno se odnose na troškove rezerviranja, kao i otpise i ispravke vrijednosti imovine)
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem plaćenih kamata i poreza u vrijednosti od 24,8 milijuna kn i
 - zabilježenih negativnih promjena u vrijednosti neto radnog kapitala od 244,7 milijuna kn Društva:
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja kratkoročnih potraživanja te obračunatog prihoda po SES regulativi—ugovorna imovina za 241,6 milijuna kn
 - smanjenja operativnih novčanih tokova temeljem povećanja kratkoročnih obveza Društva za 3,1 milijun kn te
 - povećanja operativnih novčanih tokova temeljem smanjenja salda zaliha za 10,7 tisuća kn
- **35,7 milijuna kn pozitivnih novčanih tokova iz investicijskih aktivnosti** koji su obilježeni ulaganjima u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu te razročenjem sredstava kod banaka.
- **24,1 milijun kn negativnog novčanog toka iz finansijskih aktivnosti** koji su u najvećoj mjeri obilježeni u vrijednosti neto otplaćenih glavnica kredita i u neto vrijednosti sredstava sufinanciranja strateških investicijskih projekata povučenih iz fondova EU-a.

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

Slika 9. Pregled razvoja ukupnih novčanih tokova Društva tijekom 2020.

4.5 Pregled financijskih pokazatelja poslovanja

Analiza poslovanja na temelju financijskih izvješća (Izvještaj o financijskom položaju / Bilanca na dan 31. 12. 2020., Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti za razdoblje I-XII 2020., Izvješće o novčanom toku i Izvještaj o promjenama kapitala za 2020.) ovdje je upotpunjena pregledom poslovnih pokazatelja. Prednost pokazatelja u odnosu na relevantne absolutne vrijednosti jest njihova neovisnost o veličini društva u pregledu.

Budući da su moguća preklapanja informacija koje pružaju pokazatelji, odabrani su pokazatelji koji su bitni za poslovanje HKZP-a.

Tablica 21. Pokazatelji poslovanja

Odabrani pokazatelji poslovanja		Opis	2019.	2020.
Pokazatelj				
Koeficijent tekuće likvidnosti		Kratkotrajna imovina / kratkoročne obveze	5,38	3,28
Koeficijent finansijske stabilnosti		Dugotrajna imovina / (Kapital i rezerve+dugoročne obveze)	0,45	0,50
Faktor zaduženosti		Ukupne obveze / (dubit + amortizacija)	2	3
Stupanj samofinanciranja		Kapital i rezerve / ukupna imovina	0,56	0,59
Koeficijent obrata ukupne imovine		Ukupni prihod / ukupna imovina	0,62	0,52
Koeficijent obrata kratkotrajne imovine		Ukupni prihod / kratkotrajna imovina	1,01	1,29
Prosječni dani naplate potraživanja		360 / koeficijent obrata potraživanja	57	66

Koeficijent tekuće likvidnosti

Pokazuje sposobnost podmirenja kratkoročnih obveza bilančnim pozicijama koje jesu ili se u roku jedne godine mogu transformirati u gotov novac. Iako će adekvatnost ovog pokazatelja varirati od industrije do industrije, struka je ipak indikativno postavila zahtjev da taj pokazatelj bude minimalno 2, što znači da poduzeće ima barem dvostruko više kratkotrajne likvidne imovine (poželjno gotovine, potraživanja i zaliha), nego što su kratkoročne obveze koje dolaze na naplatu. Na dan 31. 12. 2020. vrijednost tog koeficijenta iznosi **3,28** što ukazuje na, i dalje, izuzetan stupanj sposobnosti podmirenja kratkoročnih obveza u dospijeću, pogotovo uvezvi u obzir koliko je poslovna 2020. bila zahtjevna za našu industriju.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

Koeficijent financijske stabilnosti

Koeficijent financijske stabilnosti mora biti manji od 1. Iako je došlo do njegovog povećanja u odnosu na 2019. isti još uvijek upućuje na solidnu financijsku stabilnost i to zato što se veći dio dugoročnih izvora koristi za financiranje kratkotrajne imovine.

Faktor zaduženosti

Pokazuje mogućnost podmirivanja ukupnih obveza rezultatima redovnog poslovanja, a poželjan je što niži pokazatelj. Iznos pokazatelja od **3** u 2020. (2 u 2019.) znači da bi HKZP trebao biti u stanju svojim operativnim novčanim tokovima iz poslovanja podmiriti sve svoje ukupne obveze (uključujući i kreditne obveze) u roku od tri godine (uobičajena kontrolna mjera za taj pokazatelj jest 5 – izvor: Fina).

Stupanj samofinanciranja

Prikazuje udio vlastitih sredstava u ukupnoj imovini Društva. Iz aspekta zaduženosti poželjna je što viša vrijednost tog pokazatelja. Iznos od **0,59** u 2020. znači da 59 % ukupne imovine Društva svoj izvor pronalazi u vlastitom kapitalu Društva.

Koeficijent obrtaja ukupne imovine

Upućuje na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu i što je koeficijent veći, raste i brzina cirkulacije. Iskazani koeficijent od **0,52** za 2020. ukazuje na učinkovito korištenje ukupne imovine HKZP-a s obzirom na to da je taj koeficijent za poduzetnike iste veličine znatno niži (izvor: Fina).

Koeficijent obrtaja kratkotrajne imovine

Pokazuje učinkovitost upotrebe kratkotrajne imovine u ostvarivanju prihoda. Iznos pokazatelja od **1,29** u 2020. znači da iznos jednogodišnjeg prihoda premašuje vrijednost kratkotrajne imovine za 29 %, što ukazuje na dinamičnu transformaciju kratkotrajne imovine tijekom godine za 1,29 puta.

Prosječni dani naplate potraživanja od kupaca

Prosječni dani naplate potraživanja iznosili su **66 dana** tijekom 2020., što je u rangu poduzetnika iste veličine. To je uvjetovano korištenjem EUROCONTROL-ova sustava naplate prihoda od pružanja usluga kontrole zračne plovidbe, istog onog sustava koji koriste i druge kontrole zračnog prometa država Europske unije koji je unatoč kriznoj 2020. i dalje visoko učinkovit.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

5 Korporativno upravljanje rizicima

Hrvatska kontrola zračne plovidbe d.o.o. ima uspostavljen sustav upravljanja korporativnim rizicima (Enterprise Risk Management odnosno Integrated Risk Management).

Rizici Društva dolaze iz unutarnjeg i vanjskog okruženja, a mogu imati utjecaj na sposobnost efikasnog poslovanja u industriji pružanja usluga u zračnoj plovidbi te ostvarenja ciljeva.

Interni rizici se odnose na poslovanje organizacije. Uključuju rizike vezane uz upravljanje ljudskim resursima, imovinom, poslovnim procesima, organizacijskom kulturom i sl., a koji se odražavaju na temeljni cilj Društva i ostale poslovne ciljeve

Eksterni rizici su van kontrole ili pod nedovoljnom kontrolom Društva, no treba ih na vrijeme prepoznati te implementirati odgovarajuće mjere i strategiju koja osigurava najbolju moguću prilagodbu. Oni uključuju rizike primarno vezane uz tržišne uvjete i regulatorne promjene.

Sustav je opisan Politikom i Priručnikom sustava integriranog upravljanja rizicima. Sukladno Politici integriranog upravljanja rizicima koja je objavljena i na internetskim stranicama Hrvatske kontrole zračne plovidbe, Enterprise Risk Management (ERM) predstavlja strateški alat organizacije u postizanju temeljnih ciljeva poslovanja i osiguravanju dugoročne održivosti organizacije u svima aspektima djelovanja. Metodološki okvir izgradnje i implementacije sustava integriranog upravljanja rizicima uključuje analizu okruženja i poslovanja poduzeća, određivanje poslovnih ciljeva, identifikaciju rizika, procjenu rizika i utjecaja na ciljeve, izgradnju registra rizika, mjere upravljanja rizicima, nadzor, komunikaciju i izvještavanje te kontinuirano praćenje i revidiranje procesa.

Implementiranim Registrum rizika HKZP-a za naredno referentno petogodišnje razdoblje definirani su ključni rizici, kategorije rizika, izvori rizika, rang rizika, mjere upravljanja rizicima, vlasnici rizika, rokovi kontrole izvršenosti mjeru i njihova efikasnost te plan revidiranja rizika. Prateća Mapa rizika daje pregledan grafički prikaz položaja rizika u koordinatnom sustavu vjerojatnosti i značajnosti.

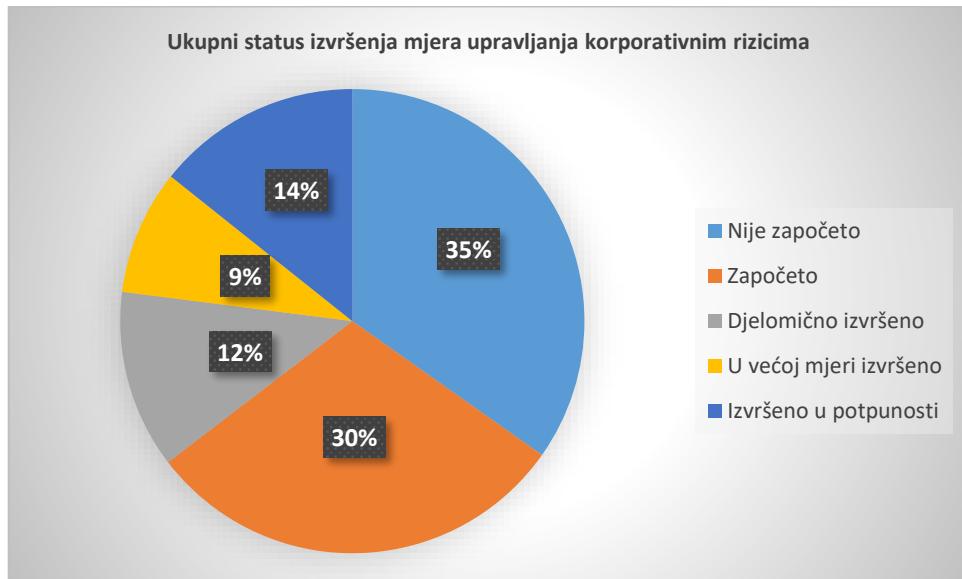
U vremenima krize, a to je slučaj s 2020. koju promatramo kao i razdoblju koji je pred nama, ERM nam služi kako bi se lakše prebrodile krize i minimizirali negativni učinci krize. Sustav je u prvoj godini operativnog korištenja polučio svoje plodove. Registrar koji je uspostavljen krajem 2019., za naredno petogodišnje razdoblje RP3 (2020.-2024.) sadržavao je 15 rizika sa 136 izvora i 156 mjeru za upravljanje rizicima. U prvoj godini 2020. došlo je do nezapamćene krize u zrakoplovstvu uzrokovanе pandemijom bolesti COVID-19, strahovitim padom prometa i prihoda za Društvo. Sukladno tome su se prilagođavali prioriteti pojedinih rizika, kao i izvori i mjeru. Godinu smo završili s novim rizikom - Rizik osiguranja održivosti poslovanja te s ukupno 140 izvora rizika i 161 mjerom.

Ukupno gledajući, od 161 mjeru koje su u registru rizika prema statusu izvršenosti imamo sljedeću situaciju: 23 mjeru su izvršene u potpunosti (14%), u većoj mjeri izvršeno je 14 mjeru (9%), djelomično izvršeno je 20 mjeru (12%), 48 mjeru je započeto (30%), a 56 mjeru (35%) nije započeto s primjenom. Fokus je u krizi bio operativno upravljanje krizom, i tu su nam se pojavile mjeru koje su postale kratkoročni prioritet. Veliki dio

 Hrvatska Kontrola ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	---	--

mjera iz registra planiran je dugoročno na rok do 2024., te je to razlog što više mjera nije realizirano u potpunosti i što još uvijek relativno veliki broj mjera nije započet.

Slika 10. Ukupni status izvršenja mjera iz korporativnog registra rizika na kraju 2020.

Tablica 22. Ključna područja rizika

Ključna područja rizika u narednom kriznom razdoblju	
Finansijski rizici	
Kontinuitet poslovanja	
Upravljanje ljudskim resursima	
Kibernetičke prijetnje	
Učinkovitost strateškog i operativnog planiranja	
Ostvarivanje ciljeva performansi i organizacijskih ciljeva	
Reputacija	
Sustav upravljanja sigurnošću	
Sustav školovanja	
Broj kontrolora	
Upravljanje projektima	
Tehnološka usklađenost	
Regulatorna usklađenost	

Razdoblje u kojemu se nalazimo i dalje je vrlo neizvjesno za industriju zračnog prometa, i bit će vrlo zahtjevno uz konstantne potrebe za prilagodbama Društva. Osobitu pozornost treba posvećivati upravljanju finansijskim rizicima, upravljanju ljudskim resursima, komunikaciji i reputaciji te kibernetičkoj sigurnosti,

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

istovremeno imajući jaki fokus na kontinuitetu poslovanja, uz podizanje otpornosti na sve češća „iznenađenja“ iz vanjskog okruženja koja su izvan kontrole društva.

5.1 Izloženost i upravljanje ekonomsko-finansijskim rizicima

5.1.1 Općenito

Ekonomsko-finansijski rizici, odnosno vjerojatnost nastupa odljeva ekonomskih koristi iz Društva zbog nastupa nepovoljnog poslovnog događaja, proizlaze iz različitih poslovnih aktivnosti i odnosa pa posljedično i transakcija kojima je Društvo izloženo odnosno koje provodi u svom poslovanju. Pretpostavimo li da u poslovnom sustavu svi poslovni rizici prije ili kasnije rezultiraju rizicima ekonomsko-finansijskog spektra, gotovo svi poslovni rizici konačnici su ekonomsko-finansijske prirode (dalje Finansijski rizici). Finansijski rizici u užem smislu, a koji najviše utječu na Društvo i koje Društvo nadzire i kojima upravlja, jesu rizik likvidnosti, valutni i kamatni rizik. Pored toga, Društvo nadzire i/ili upravlja ostalim rizicima značajnim za njegovo poslovanje - tržišnim rizikom, kreditnim rizikom te drugim rizicima.

5.1.2 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti jest rizik od toga da Društvo neće biti u mogućnosti ispuniti svoje finansijske obveze prema drugoj ugovornoj strani.

Društvo upravlja rizikom likvidnosti tako da naplatu svojih potraživanja obavlja preko paneuropskog EUROCONTROL-ovog sustava naplate rutnih i terminalnih naknada, čime osigurava vrlo visok stupanj naplate svojih potraživanja (povijesno preko 99 %), kontinuirano prati i analizira predviđeni i stvarni novčani tok na osnovi ročne strukture finansijskih obveza te održavanjem odgovarajućih iznosa visoko likvidne imovine (gotovog novca i depozita) kako bi se posebno umanjili rizici likvidnosti po naslovu neplaniranih ili izvanrednih novčanih odljeva.

Ovaj rizik je bio naročito aktualan tijekom 2020. i nastavlja se istim prioritetom u 2021. poslovnoj godini, ali je temeljem odredbi nove revidirane Performance and Charging Regulation (EU Uredba 2020/1627) sistemski rizik nelikvidnosti cijele europske ANSP industrije značajno ublažen slijedom prava kojim se pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, kroz rok od 5-7 godina nakon godine usvajanja revidiranog RP3 Plana performansi, omogućava nadoknada značajnog dijela gubitka prihoda iz 2020. i 2021. („revenue gap“), čime se stječu uvjeti normalizacije i značajne relaksacije ovog rizika u nastavku RP3 razdoblja.

5.1.3 Valutni rizik

Valutni rizik nastaje za poslovni subjekt uvijek kada dolazi do promjene međuvalutnog tečaja valutnih parova koji su relevantni poslovnom subjektu. Službena valuta u kojoj Društvo vrednuje svoje transakcije jest hrvatska kuna. Dinamički gledajući, valutni se rizici realiziraju te predstavljaju stvarne direktnе posljedice na novčane tokove Društva u trenutku naplate odnosno plaćanja određenih transakcija, za razliku od onih kada se ne realiziraju, odnosno samo evidentiraju u finansijskim izvještajima Društva prilikom svođenja pozicija imovine i obveza Društva nominiranih u stranoj valuti u hrvatske kune primjenom valutnih tečajeva koji su važeći na datum bilance / izvješća o finansijskom položaju. Nastale tečajne razlike knjiže se u korist ili na teret računa dobiti i gubitka / izvješća o sveobuhvatnoj dobiti.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

5.1.4 Kamatni rizik

Kamatni rizik jest rizik od promjene vrijednosti financijskog instrumenta uslijed promjene tržišnih kamatnih stopa u odnosu na kamatne stope koje se primjenjuju na financijski instrument. Drugim riječima, kamatni rizik jest mogućnost ostvarenja gubitaka (ili dobitka) zbog promjene tržišnih kamatnih stopa u odnosu na kamatne stope koje se primjenjuju na financijsku imovinu ili obveze Društva. Nije bilo značajnijih promjena utjecaja kamatnog rizika na poslovanje Društva. Neovisno o tome, Društvo i dalje razmatra opciju dodatnog umanjenja kamatnog rizika putem zamjene novčanih tokova iz varijabilnih kamatnih stopa u fiksne kamatne stope (Interest Rate Swap).

5.1.5 Tržišni rizik

Slijedom članstva u EU i EUROCONTROL-u, HKZP u svojem poslovanju primjenjuje uredbe Europske komisije i propise EUROCONTROL-a koji se odnose na poslovne performanse HKZP-a i sustav rutnih i terminalnih naknada (Uredbe Europske komisije 2019/317, 2020/1627, EUROCONTROL-ova Načela, Vodič i Uvjeti primjene sustava rutnih naknada i uvjeti plaćanja), kao i nacionalni Pravilnik o utvrđivanju rutnih i terminalnih naknada (NN 91/2013).

Navedeni propisi nalažu Društvu uspostavljanje baze troškova za rutne i terminalne usluge za svaku poslovnu godinu, prognoziranje zračnog prometa i formiranje jedinične cijene usluga (unit rate) po kojoj se korisnicima naplaćuju pružene usluge. Promet, kao čimbenik tržišnog poslovanja, značajan je iz aspekta ostvarenja planiranih prihoda, održavanja potrebne likvidnosti i stabilnosti financijskog i poslovnog sustava. Tržišni rizik, a posebice rizik ostvarivanja prometa i prihoda, dodatno je aktualiziran s obzirom na proces izrade novog revidiranog petogodišnjeg plana performansi za treće referentno razdoblje, odnosno za 2020. – 2024. (odnosno RP3) i izmjenjenu temeljnu Charging i Performance uredbu koja je krajem 2020. mijenjana i dopunjena uredbom o hitnim mjerama (EU Uredba 2020/1627). U odnosu na RP2 razdoblje, temeljna Performance i Charging Uredba 2019/317 uvodi dodatna ograničenja, potencijalno rigoroznije penale, rizike, pa čak i neizvjesnosti koji se mogu negativno materijalizirati u području petogodišnjih investicija, kapaciteta, jediničnih cijena, prometa, prihoda i slično. Sve navedeno dodatno i značajno usložnjava situacija oko neizvjesnosti i rizika rehabilitacije zračnog prometa u nastavku RP3 razdoblja, što i do sada vrlo izazovan RP2 model zadovoljavanja EU ciljeva performansi u četiri temeljna poslovna područja sada u novom regulatornom okruženju čini izazovnijim i rizičnijim po održivost poslovnog modela Društva.

5.1.6 Rizik operativne poluge

Visoka razina operativne poluge koja karakterizira cijelu europsku ANS industriju (dominantno određena činjenicom da ANSP infrastruktura predstavlja dio kritične nacionalne i EU infrastrukture koja u zadanim standardima i na definiranoj razini sigurnosti i kvalitete mora biti dostupna i operativna u svako vrijeme neovisno i razinama zračnog prometa, dalje određena je i odredbama kolektivnog ugovora vezanih uz materijalna prava radnika te troškove amortizacije temeljene na visokoj kapitalnoj angažiranosti resursa u vidu sofisticiranog tehničko-tehnološkog parka) sugerira značajan Financijski rizik inherentan poslovanju HKZP-a koji se snažno aktualizirao tijekom 2020. u vidu značajno narušene profitabilnosti i novčanih tokova uslijed jakog negativnog odstupanja ostvarene strukture u odnosu na planiranu te opseg zračnog prometa. Prevencija i upravljanje ovim rizikom provode se putem periodičnih poslovnih izvještaja, rezultati kojih, u slučaju ako sugeriraju neprihvatljivu razinu rizika, ostavljaju prostor poslovodstvu da pravovremeno djeluje u cilju osiguranja kontinuiteta održive profitabilnosti i likvidnosti.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
---	--	---

5.1.7 Kreditni rizik

Kreditni rizik podrazumijeva rizik od toga da druga ugovorna strana neće u planiranom roku djelomično ili potpuno izvršiti svoje obveze, te da će time uzrokovati ekonomske gubitke Društvu. Imovina koja potencijalno može izložiti Društvo kreditnom riziku sastoji se uglavnom od oročenih depozita, novca i novčanih ekvivalenta i potraživanja od kupaca. Potraživanja od kupaca prema procjeni naplativosti usklađena su za iznos ispravka sumnjivih i spornih potraživanja, dok su raspoloživ novac i novčani ekvivalenti te depoziti raspoređeni kod dvije najveće hrvatske banke.

Aktualizacija i stupanj nastupa ovog rizika povećani su u 2020., što se očekuje i u nastavku RP3 razdoblja, uslijed očekivano višeg rizika bankrota aviokompanija koje su kupci usluga Društva, a koje su uz ANS industriju u ovim pandemijskim okolnostima 2020. pretrpile najveće poslovne gubitke. Utoliko će oporavak njihovog kreditnog rejtinga, pa i smanjenja kreditnog rizika HKZP-a, biti usko povezan s dinamikom i kvalitetom oporavka zračnog prometa u nastavku razdoblja.

S ciljem dodatnog ublažavanja kreditnog rizika, razmatra se opcija dodatne disperzije novca i novčanih ekvivalenta na druge finansijske institucije i investicijske proizvode prihvatljivog profila rizika. Nije bilo značajnijih promjena utjecaja kreditnog rizika na poslovanje Društva.

5.1.8 Rizik supsidijarne odgovornosti

HKZP nema obveza po supsidijarnoj odgovornosti u odnosu na *FAB CE Aviation Services Ltd.*

5.1.9 Investicijski rizik

U kontekstu poslovanja HKZP-a, investicijski rizik predstavlja opasnost materijalizacije potencijalnih negativnih finansijskih učinaka proizišlih iz odredbi postojeće i nove regulative, a koji se temelje na potencijalnom neispunjavanju investicijskog plana HKZP-a uslijed rizika koji proizlaze iz kompleksnih imovinsko-pravnih odnosa, rješavanje kojih je dugotrajno i upravljanje kojima je u značajnoj mjeri van kontrole HKZP-a. Tijekom 2020., HKZP je nastavio provedbu svojih investicijskih projekata planiranim dinamikom.

5.1.10 Rizik upravljanja kapitalom

S obzirom na negativan neto dug Društva na 31.12.2020., rizike vanjskog financiranja smatramo zanemarivima.

 HRVATSKA KONTROLA ZRAČNE PLOVIDBE	Godišnji izvještaj o stanju Društva za 2020.	Verzija: 1.0 Datum: 28.05.2021. Oznaka: IZV-HKZP-2020-001
--	--	---

6 Zaključak

Pandemija, zaustavljanje svjetskog gospodarstva, kretanja ljudi, razmjene dobara, nesigurnost i životna ugroženost, pad zračnog prometa, prizemljenje civilne zračne flote. Scenarij nezabilježen u novijoj povijesti i povijesti suvremenog civilnog zrakoplovstva. Kriza, ali istovremeno i izazov. Društvo je ostvarilo lošiji finansijski rezultat nego 2019., temeljem regulatornog okvira Jedinstvenog europskog neba evidentiralo je prihode koji će se u konačnici naplatiti u razdoblju od 5 do 7 godina, smanjena je likvidnost u odnosu na vrijeme prije pandemije, ali su istovremeno pokrenuti projekti koji su se s postojećim stručnim potencijalima mogli realizirati samo u vrijeme manjeg prometa, baš u okolnostima koje se dogodile u 2020.

Realiziran je strateški projekt uspostave cjelovitog i samostalnog osposobljavanja kontrolora zračnog prometa. Time su uz potpunu kontrolu procesa školovanja i znatne uštede stvorene pretpostavke za ponudu tih usluga na inozemnom tržištu, realizirani su strateški investicijski projekti, potvrđeni su i unaprijeđeni izvorni proizvodi Društva kao što je primjerice AMC portal, i, što je najvažnije, sačuvani su stručni ljudski potencijali. Društvo je stvorilo preduvjete i spremno je za novi poslovni uzlet usklađen s očekivanim povratkom zračnog prometa.

Iz ovih nekoliko zaključaka, pandemija se za Društvo pokazala kao izazov, dodatno je motivirala kreativne potencijale, propitala i potvrdila uspostavljene vrijednosti.

U 2020. Društvo je uspješno nastavilo povlačiti sredstva sufinanciranja odobrenih projekata iz fondova EU-a ostvarivši iz tih izvora 14,5 milijuna kn.

Plan investicija u 2020. realiziran je u iznosu od 92,1 milijuna kn ili 81,1 % planiranog cilja za 2020.

Potvrđen je značaj sustava upravljanja, procesne orijentiranosti, upravljanja performansama i pozicije Društva kao čimbenika u europskim procesima.

Svjesna pozitivnih dosega i izazova s kojima se suočila, Uprava Društva pozorno prati kretanja ključnih poslovnih čimbenika, analizira i procjenjuje moguće rizike i njihove izvore, posebno rizik likvidnosti, tržišni i kreditni rizik te ima razrađene scenarije za sporiji ili brži oporavak. Društvo je nakon ovog neprocjenjivog iskustva ojačalo svoje potencijale, postalo otpornije na poslovne poremećaje, homogenije i motivirane za suočavanje s novim razvojnim ciklusom.

- kraj dokumenta -